

Závěrečná práce

Náměty na regionální výchovu a výuku v hodinách vlastivědy a přírodovědy

Studijní program:

DVPP Další vzdělávání pedagogických pracovníků

Studijní obor:

Rozšiřující studium učitelství pro 1. st. ZŠ

Autor práce:

Mgr. Dagmar Šudřichová

Vedoucí práce:

RNDr. Dominik Rubáš

Katedra primárního vzdělávání

Liberec 2024

Zadání závěrečné práce

Náměty na regionální výchovu a výuku v hodinách vlastivědy a přírodovědy

<i>Jméno a příjmení:</i>	Mgr. Dagmar Šudřichová
<i>Osobní číslo:</i>	P21C00025
<i>Studijní program:</i>	DVPP Další vzdělávání pedagogických pracovníků
<i>Studijní obor:</i>	Rozšiřující studium učitelství pro 1. st. ZŠ
<i>Zadávací katedra:</i>	Katedra primárního vzdělávání
<i>Akademický rok:</i>	2021/2022

Zásady pro vypracování:

Cíl: Vytvoření námětů na terénní výuku v hodinách vlastivědy a přírodovědy s využitím regionálního principu.

Požadavky:

- rešerše a studium odborné literatury k tématu;
- vypracování námětů na regionální výchovu a výuku;
- realizace aktivit dle vytvořených námětů;
- komparace teoretických východisek se získanými informacemi z praxe;
- zpracování výsledků a jejich interpretace;
- závěrečná doporučení.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce:

tištěná/elektronická

Jazyk práce:

čeština

Seznam odborné literatury:

- BAYEROVÁ, D., 2004. *Vlastivědné vycházky na 1. stupni ZŠ*. DP. Brno.
- KRATOCHVÍLOVÁ, J., 2006. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: PdF MU, Lipka.
- SVOBODOVÁ, H., MÍSAŘOVÁ, D., DURNA, R., ČEŠKOVÁ, T., HOFMANN, E., 2019. *Koncepce terénní výuky pro základní školy*. Masarykova univerzita, Brno.
- VAVRDOVÁ, A., 2009. *Didaktika vlastivědy*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- ZOUHAROVÁ, D., 2012. *Regionální učebnice: metodika tvorby regionální učebnice jako výchovně-vzdělávacího prostředku regionální výuky*. Brno

Vedoucí práce:

RNDr. Dominik Rubáš

Katedra primárního vzdělávání

Datum zadání práce:

12. června 2022

Předpokládaný termín odevzdání:

1. května 2023

L.S.

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.

PhDr. Jana Johnová, Ph.D.

děkan

garant studijního programu

V Liberci dne 1. července 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že svou závěrečnou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé závěrečné práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou závěrečnou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé závěrečné práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li závěrečné práce nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technikou univerzity v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má závěrečná práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

3. července 2024

Mgr. Dagmar Šudřichová

Poděkování

Děkuji RNDr. Dominiku Rubášovi, za odborné vedení mé závěrečné práce, za jeho trpělivost, čas a ochotu, kterou mi v průběhu realizace věnoval. Mé poděkování patří rovněž mým nejbližším, zvláště synu Prokopovi, který mi byl ve studiu velkou oporou, také manželovi a ostatním dětem za podporu a zázemí, které mi během realizace mé závěrečné práce poskytovali.

Anotace

Závěrečná práce se zabývá regionální výchovou a výukou místního regionu na 1. stupni základní školy. Teoretická část práce je mimo jiné zaměřena na postavení regionální výchovy a výuky místního regionu na 1. stupni základní školy a jejich zahrnutí v kurikulárních dokumentech. Součástí práce je také zpracovaná geografická charakteristika ORP Kroměříž. Praktickou část tvoří vlastní výukový materiál, který je hlavním cílem diplomové práce. Výukové materiály jsou primárně určeny pro učitele a žáky 4. a 5. tříd základních škol. Praktická část je vypracována v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání.

Klíčová slova

geografie, místní region, ORP Kroměříž, regionální výchova, výukový materiál, 4. a 5. ročník

Annotation

This final work thesis deals with regional education and teaching local region at elementary school. The theoretical part is also focused on the situation of regional education and teaching local region at elementary school and their inclusion into curricular documents. The thesis also includes geographical characteristics of Municipality with Extended Competence Kroměříž. The practical part of the thesis is formed by teaching material, which is the main aim of the thesis. The educational materials are intended for teachers and pupils of the 4th and 5th grade of elementary school. The practical part is made consistently with Framework Education Programme for Elementary Education.

Key words

geography, local region, Municipality with Extended Competence Kroměříž, regional education, teaching material, the 4th and 5th grade

OBSAH

OBSAH	8
SEZNAM OBRÁZKŮ	10
SEZNAM PŘÍLOH	12
SEZNAM ZKRATEK.....	13
ÚVOD.....	14
A. TEORETICKÁ ČÁST.....	16
1. REGIONÁLNÍ VÝCHOVA A VÝUKA MÍSTNÍHO REGIONU NA 1. STUPNI ZÁKLADNÍ ŠKOLY	16
1.1 Region – vymezení pojmu	16
1.2 Regionální princip ve výuce	17
1.3 Regionální učebnice.....	18
1.4 Učební úloha.....	18
2. POSTAVENÍ REGIONÁLNÍ VÝCHOVY V KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTECH.....	21
2.1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání	21
2.2 Školní vzdělávací program Základní školy Kroměříž, Komenského	22
3. CHARAKTERISTIKA REGIONU KROMĚŘÍŽSKO	25
3.1 Fyzicko-geografická charakteristika	26
3.2 Historický vývoj.....	26
4. METODIKA PRÁCE.....	28
4.1 Metodika teoretické části závěrečné práce	28
4.2 Metodika praktické části závěrečné práce	29
4.2.1 Cílová skupina.....	29
4.2.2 Výběr lokalit pro školní výlety	29
4.2.3 Výběr aktivit pro školní výlety	30
4.2.4 Pozice učitele v programu	30
B. PRAKTICKÁ ČÁST.....	31
5. OBCE A MĚSTA NA ÚZEMÍ OBVODU S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ KROMĚŘÍŽ A MOŽNOSTI JEJICH VYUŽITÍ K REGIONÁLNÍ VÝCHOVĚ A VÝUCE.....	31
5.1 MĚSTA.....	31
5.1.1 Město Kroměříž	31
5.1.2 Město Hulín	34
5.1.3 Město Chropyně	35
5.1.4 Město Morkovice-Slížany	36
5.1.5 Město Koryčany.....	37
5.2 MĚSTYS	39

5.2.1	Městys Litenčice	39
5.3	OBCE	41
5.3.1	Obec Střílky.....	41
5.3.2	Obec Pačlavice.....	43
5.3.3	Obec Troubky-Zdislavice.....	45
5.3.4	Obec Počenicе-Tetětice.....	46
5.3.5	Obec Roštín	47
5.3.6	Obec Zborovice.....	49
5.3.7	Obec Zdounky.....	50
5.3.8	Obec Soběsuky	52
5.3.9	Obec Kostelany.....	53
5.3.10	Obec Nová Dědina	54
5.3.11	Obec Lubná.....	55
5.3.12	Obec Kvasice.....	56
5.3.13	Obec Střížovice	57
5.3.14	Obec Bařice-Velké Těšany	58
5.3.15	Obec Rataje	60
5.3.16	Obec Věžky	61
5.3.17	Obec Lutopecny.....	63
5.3.18	Obec Bezměrov	65
5.3.19	Obec Vrbka	67
5.3.20	Obec Skaštice.....	69
5.3.21	Obec Kyselovice.....	70
5.3.22	Obec Žálkovice.....	71
6.	Námět na vlastivědně-přírodovědnou procházku spojenou s regionální výukou.....	72
6.1	Koryčany	74
7.	Závěr	80
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	82
	PŘÍLOHY	87

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 - RPV ZV, 2.období.....	22
Obrázek 2 - region Kroměřížsko	27
Obrázek 3 - znak Kroměříže.....	33
Obrázek 4 - znak Hulína.....	34
Obrázek 5 - znak Chropyně	35
Obrázek 6 -znak Morkovic - Slížan.....	36
Obrázek 7 - znak Koryčan	38
Obrázek 8 - znak Litenčic.....	39
Obrázek 9 - znak Střílek	42
Obrázek 10 - znak Pačlavic	44
Obrázek 11 - znak Troubek – Zdislavic	45
Obrázek 12 - znak Počenic - Tetětic	46
Obrázek 13 - znak Roštína	48
Obrázek 14 - znak Zborovic	49
Obrázek 15 - znak Zdounek	51
Obrázek 16 - znak Soběsuk.....	52
Obrázek 17 - znak Kostelan	53
Obrázek 18 - znak Nové Dědiny	54
Obrázek 19 - znak Lubné	55
Obrázek 20 - znak Kvasic	56
Obrázek 21 - znak Střížovic.....	57
Obrázek 22 - znak Bařic - Velkých Těšan	59
Obrázek 23 - znak Ratají.....	60
Obrázek 24 - znak Věžek.....	62
Obrázek 25 - znak Lutopecen	64
Obrázek 26 - znak Bezměrova	66
Obrázek 27 - znak Vrbky.....	68
Obrázek 28 - znak Skaštic	69
Obrázek 29 - znak Kyselovic	70
Obrázek 30 - znak Žalkovic	71

Obrázek 31 - mapa Koryčan a okolí.....	74
Obrázek 32 - mapa plánované trasy.....	75
Obrázek 33 - Thonetova vila.....	76
Obrázek 34 - židovský hřbitov v Koryčanech.....	77
Obrázek 35 - zámek Koryčany	77
Obrázek 36 - skalní útvar Kozel	78
Obrázek 37 - studánka Mísa	79

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 - křížovka	87
Příloha 2 – pověst z hradu Cimburk	88
Příloha 3 – dopis M. Thoneta	90
Příloha 4 – životopis Michela Thoneta	92

SEZNAM ZKRATEK

RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
ORP	obec s rozšířenou působností
ŠVP	Školní vzdělávací program

ÚVOD

V dnešním globalizovaném a virtuálním světě se ve školách stále více setkáváme s žáky disponujícími znalostmi o fiktivních postavách počítačových her a animovaných seriálů na mnohem vyšší úrovni, než jsou znalosti o jejich bezprostředním okolí. Ne že by je nezajímala krajina a příroda, která je obklopuje, ale chybí někdo kompetentní k tomu, kdo by jim ukázal cestu k poznání svého bezprostředního okolí a naučil je přemýšlet o něm a rozumět mu. Dřív tohle dělali rodiče i prarodiče automaticky, dnes chybí patřičné znalosti, individuální možnosti a ze všeho nejvíc potřeba učit své děti dívat se kolem sebe. S porovnáním výuky cizího jazyka, hry na hudební nástroj nebo možnosti vyniknout v určitém druhu sportu se nepřikládá této dovednosti příliš velká hodnota. Regionální výchova a výuka místního regionu je pevně ukotvena v Rámcově vzdělávacím programu pro základní školy (RVP ZV). Pro získání vědomostí a dovedností v této oblasti je možné využít různé organizační formy výuky. Velmi vhodná a žádoucí se nabízí výuka v terénu, která doplňuje klasickou výuku ve třídě a umožňuje žákům vlastní empirické srovnání. Nezastupitelnou roli ve výuce hraje i školní výlet nebo exkurze, zajišťující žákům nezastupitelnou přímou zkušenost a rozvoj různých kompetencí, v neposlední řadě také osobnostní rozvoj.

Autorka práce je přesvědčená, že žáci základních škol by měli v průběhu své školní docházky znát základní informace o svém bydlišti a jeho okolí. Proto by vypracováním této práce chtěla přispět nejen k motivaci ke studiu, ale taktéž k rozšíření, doplnění a zlepšení učiva, které se týká učiva České republiky ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět v rámci RVP ZV, která je koncipovaná pro 1. stupeň základního vzdělávání.

V tematickém okruhu Místo, kde žijeme se žáci učí na základě poznávání okolí. Důraz je kladen na praktické poznávání místních skutečností a na utváření přímých zkušeností žáků. Různé činnosti a úkoly by měly přirozeným způsobem probudit v žácích kladný vztah k místu jejich bydliště, postupně rozvíjet jejich národní cítění a vztah k naší zemi. Tematický okruh Lidé a čas je zaměřen na učivo o kulturním dědictví, památkách a učivo o srovnávání života předků se současností. Díky dalšímu okruhu Rozmanitost přírody žáci poznávají společenstva a vzájemné vztahy fungující v přírodě.

Práce je orientována na výuku na 1. stupni základní školy. Hlavním tématem práce je využití konkrétních informací místa, kde žáci navštěvují svoji školu pro výchovně vzdělávací proces.

Tento regionální princip vede jak k lepší orientaci, získání nových znalostí, tak k upevnění vztahu k místu svého působení.

Cílem této závěrečné práce bude vytvoření námětu, vlastního výukového materiálu, na aktivity s žáky na 1. stupni základní školy, které by přispěly k výchově a výuce místního regionu. Dalším z cílů je definování pojmů regionální princip a učební úloha. K tomu autorka využila dostupné odborné literatury. Poslední dílčí částí práce je charakteristika území okresu Kroměříž. Závěrečná práce by měla sloužit jako didaktický materiál pro výuku žáků základní školy, která se nachází ve městě Kroměříž.

A. TEORETICKÁ ČÁST

1. REGIONÁLNÍ VÝCHOVA A VÝUKA MÍSTNÍHO REGIONU NA 1. STUPNI ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Výuka o místním regionu a výchova k němu by měla v žácích prohlubovat pocit sounáležitosti k místu, kde žijí. Z toho důvodu je také důležitou součástí výukového obsahu.

1.1 Region – vymezení pojmu

Slovo „region“ má několik významů, z nichž každý náleží užívanému odvětví. Nejčastěji tento termín vystihuje územní jednotku vymezenou svými typickými znaky, která se určitým způsobem odděluje od ostatních. Chromý (2009) uvádí, že se vnímání a definice pojmu „region“ v průběhu času měnila. Uvádí tři typy přístupů k tomuto tématu. První je přístup tradiční, který převažoval na konci 19. století a v první polovině 20. století. Na základě tohoto přístupu jsou regiony vnímány jako *„přirozeně existující územní jednotky, v nichž se snoubí jedinečnost přírody a kultury“* (Chromý, 2009, s. 4). V literatuře vztahující se k tomuto období je region podrobně popisován s důrazem na jeho jedinečnost. Není zde však brán zřetel, na vnější vlivy a jevy, které zmiňovanou oblast provázejí. Tyto aspekty jsou řešeny až v dílech, vznikajících v následujících obdobích. Druhý přístup nabízí pohled na region podle Chromého (2009, s. 4) jako na *„způsob, kterým se organizují geografické informace.“* Třetí přístup se vyvíjí od 80. let 20. století v souvislosti s tzv. novou regionální geografii. Ta je považována za *„výsledek tzv. sociálního nebo kulturního obratu v rámci celé disciplíny“* (Chromý, 2009, s. 4). Na základě tohoto přístupu se zkoumá region v rámci sociální organizace prostoru. (Chromý, 2009). Paasi (1986) pohlíží na region stejným způsobem a uvádí další, faktory, které jsou důležité pro formování jednotlivých regionů, jako je význam jedince, historie dané oblasti, místní instituce, systém vzdělávání, média a další. Regionální identitu rozděluje na regionální vědomí a identitu regionu. Tu dále dělí na dvě části – subjektivní a objektivní (Paasi, 1986). Kühnlová (1994) říká, že pojem „region“ je vnímán jako území definované různými kritérii. *„Geografie zkoumá regiony různých měřítek – místní a národní, kontinentální a celosvětové. Pochopení struktury a procesů v různých regionech uvnitř globálního systému je základem k regionálnímu a národnímu uvědomění lidí a eventuálně i k jejich mezinárodní solidaritě.“* (Kühnlová, 1994, 137).

1.2 Regionální princip ve výuce

Výuka místního regionu na 1. stupni základních škol je pevně zakotvena v RVP pro základní vzdělávání. Kühnlová (1998) uvádí, že struktura probíraného učiva závisí vždy na konkrétním učiteli, který na základě svého uvážení a zkušeností má možnost upravit rozsah a obsah učiva o místním regionu. Rovněž stanovuje, jakým způsobem bude učivo žákům předáváno a na základě toho nabízí vhodné metody a formy výuky. *„Existuje velké množství forem terénní výuky (Svobodová a kol., 2019). Je potřeba také správně pohlížet na termín regionální výchova a výuka o regionu. V této souvislosti Frýzová (2018) vysvětluje rozdíl mezi oběma termíny. Cílem výuky o regionu je nabytí znalostí o daném regionu. Regionální výchova je pak pouze prostředkem, který se používá se k naplnění vzdělávacích cílů v různých předmětech, jelikož informace o regionu se tak mohou objevit v hodině kteréhokoli předmětu ve všech ročnících. Vhodnost používání různých výukových forem je však pro oba termíny je shodná. Příkladem mohou být setkávání s výraznými osobnostmi daného regionu, exkurze či vycházky (Frýzová, 2018). Formou výuky místního regionu mohou být také procházky v okolí školy, terénní cvičení a projektové dny. Novotná (2005) ve své publikaci seznamuje se způsobem použití digitálních mapových podkladů a geografických informačních systémů. Jelikož je využití těchto pomůcek žáky kladně vnímáno, lze očekávat i kvalitní výsledky výuky.*

Čekal (2011) ve svém textu vyzdvihuje nutnost ustupovat od výkladového a frontálního pojetí výuky, které sebou nese zahlcování žáků izolovanými a nevyužitelnými informacemi. Ve své publikaci nabízí celou řadu nápadů, jak využít potenciál tématu „místní region“. Příkladem může být vytvoření turistického průvodce naším regionem či obcí (Čekal, 2011). Jsou to aktivity, které využívají znalosti získané z více předmětů, podporují kreativní myšlení žáků a bohatě výchovně na ně působí. Využívá se rovněž skupinové práce, při které se žáci učí spolupracovat, čímž významně posilují sociální vztahy. Petty (1996) ve svém „Moderním vyučování“ pohlíží na člověka jako společenského tvora a na jeho potřebou upřednostňovat a realizovat spíše skupinové aktivity. *„Představte si nějakou činnost, která vás skutečně baví, a vsadím se s vámi, že buď vyžaduje účast dalších osob, anebo by byla ve více lidech zábavnější“ (Petty, 1996, s. 174).*

Regionální výuka sebou nese dva přístupy v rámci pedagogického působení. Na přístup výuky o regionu bývá pohlíženo jako na celek a nerespektuje další návaznosti z jiných předmětů. Naopak na přístup k výuce založené na regionálním principu se pohlíží jako na pravidelné

podávání informací žákům o regionu v průběhu roku v souvislosti s probíranou látkou. Regionální princip se také využívá v dalších předmětech. Například v českém jazyce si mohou žáci přečíst místní pověsti, ve výtvarné výchově nakreslí místní mapu krajiny, v hudební výchově se naučí lidovou píseň v nářečí, které se vztahuje k místnímu regionu atd. Využívání obou přístupů lze kombinovat v návaznosti na vzdělávací cíle, žáci tak budou mít možnost získat určitý základ a povědomí o regionu a v následujících ročnících své znalosti rozšířit a prohloubit.

V případě procesu učení, které je založeno na regionálním principu by měl být aktivní hlavně žák, který je nucen hledat souvislosti a přemýšlet v souvislostech především na problémech, ke kterým získává informace, na jeho úrovni myšlení a tím rozvíjet své kognitivní dovednosti. Jestliže je žák vhodně motivován a aktivizován, dochází k lepšímu zapamatování učiva, a především jeho pochopení. To přispívá k ukládání klíčového učiva do dlouhodobé paměti a následné vybavování a znovu prožívání těchto informací. Výuka založená na regionálním principu navíc přispívá ke změně žákova postoje.

1.3 Regionální učebnice

S regionální výukou úzce souvisí „regionální učebnice“. Jedná se o knižní publikaci, která slouží jako prostředek didaktické komunikace. Její obsah bývá zaměřen na region. Regionální učebnice je přínosem pro žáky i pedagogy. Žáky motivuje k poznání svého kraje, zprostředkovává jim kontakt s realitou a také jim umožňuje poznat své kořeny. Nové žáky seznámí s regionem a místními specifiky, zlepšuje jejich vztah k regionu a ti pak aktivněji přistupují k jeho rozvoji. Také přispívá k udržení mladší generace v daném regionu. Pedagogům je regionální učebnice přínosná v tom, že jim pomáhá se zorientovat v problematice regionu a je jim pomůckou. Regionální učebnice je přínosem zejména pro začínající pedagogy. Dává pedagogům náměty pro výukové aktivity v regionu a umožňuje aplikaci učiva na místní podmínky. Existuje hned několik typů regionálních učebnic: brožury, čítanky, modelové příklady práce s regionem, školní pracovní listy, portfolio regionální – žákovské, portfolio regionální – učitelské, interaktivní část učebnice (Zouharová, 2012).

1.4 Učební úloha

Velmi významnou součástí pedagogické komunikace jsou učební úlohy a otázky. Umožňují navázat kontakt se žáky, probudit jejich zájem o učivo i zjistit, jaké mají žáci představy o novém

učivu před jeho objasňováním. Jsou prostředkem podněcujícím aktivitu žáků a přispívají k rozvoji jejich myšlení. Učební úlohy a otázky slouží k procvičení učiva i k diagnostice úrovně jeho osvojení. Učitel však musí umět učební úlohy a otázky správně a výstižně formulovat, aby vzbudily pozornost a zájem žáků a navodily potřebné operace s učivem (Průcha, 2005). Učební úloha je prvek učební metody, který se stává podnětem pro aktivní činnost žáka při vyučování. Učební úloha vychází z formulace učebního cíle. V praxi se odlišuje učební úloha od tzv. učebního úkolu tím, že učební úkol podněcuje k činnosti převážně praktické povahy (Janiš, Ondřejová, 2006).

Taxonomie učebních úloh, kterou vypracovala D. Tollingerová

1. Úlohy vyžadující pamětní reprodukci poznatků
2. Úlohy vyžadující jednoduché myšlenkové operace s poznatků
3. Úlohy vyžadující složité myšlenkové operace s poznatků
4. Úlohy vyžadující sdělení poznatků
5. Úlohy vyžadující tvořivé myšlení (Kalhous a Obst, 2002)

V nejobecnější rovině definujeme učební úlohy jako širokou škálu všech učebních zadání, a to od nejjednodušších úkolů, vyžadujících pouhou pamětní reprodukci poznatků, až po složité úkoly, vyžadující tvořivé myšlení. Ve vyučovacím procesu nejde o použití ojedinělých učebních úloh nebo o jejich náhodné seskupování, ale o vytváření programových souborů úloh, které by měly být uspořádány od jednoduchých ke složitým, od algoritmických k tvořivým. Měly by být podřízeny výukovému cíli, vycházet z něho a v závěru vyučovací jednotky, probíraného tématu, by měly být jedním z hlavních zpětnovazebních prostředků, jejichž pomocí si učitel, ale i žáci ověřují splnění příslušného výukového cíle (Kalhous a Obst, 2002).

Výukou založenou na regionálním principu se zabývá taktéž RVP ZV, a to ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět. Hlavním cílem regionálního principu ve výuce je využití regionu bydliště ve výchovně vzdělávacím procesu a utváření kladného vztahu k místu bydliště. Největší možnost pro realizaci regionálního principu ve výuce se nabízí v tematickém okruhu Místo, kde žijeme. Zde je popsáno seznámení žáků s nejbližším okolím, ve kterém žijí a taktéž jeho praktické poznávání k získání nových poznatků.

Další spojitost s regionem je možné nalézt v tematickém okruhu Lidé a čas, kde je zařazeno učivo o kulturním dědictví, památkách a učivo zaměřující se na srovnávání života předků se současností. Další okruh s využitím regionálního principu je Rozmanitost přírody, kde žáci poznávají společenstva a vzájemné vztahy fungující v přírodě. Více v následující kapitole.

2. POSTAVENÍ REGIONÁLNÍ VÝCHOVY V KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTECH

Výraz „kurikulum“, lze chápat jako obsah vzdělávání a proces jeho osvojování. Jde tedy o veškerou zkušenost učícího se žáka, kterou získává ve školském vzdělávacím prostředí. Ve větší míře se v českém školství setkáváme s tímto označením až po roce 1989 (Průcha, 2005). Kurikulární dokumenty stanovují zejména koncepci vzdělávání, jeho obsah a cíle. V České republice vzdělávání upravuje mimo jiné Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Dalším dokumentem jsou Rámcové vzdělávací programy (RVP), které vydává MŠMT. Jsou upravovány přímo pro jednotlivé etapy vzdělávání, a to pro předškolní, základní a střední vzdělávání.

Stěžejním dokumentem pro tuto závěrečnou práci je Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, který bude podrobněji rozebrán v následující podkapitole. Na školní úrovni vzniká Školní vzdělávací program (dále jen ŠVP). Každá škola je povinna tento dokument vytvořit a na jeho základě uskutečňovat výuku. ŠVP vychází vždy z příslušného RVP, vydává jej ředitel školy a musí být přístupný i veřejnosti.

2.1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV) navazuje na RVP pro předškolní vzdělávání a zároveň je východiskem pro RVP pro střední vzdělávání. Informace týkající se 2. stupně ZV (tedy 6. - 9. ročník) jsou zároveň určeny pro odpovídající ročníky šestiletých a osmiletých gymnázií. Nová strategie vzdělávání klade důraz na klíčové kompetence, které jsou v textu přímo stanoveny. Tyto jsou provázány se vzdělávacím obsahem a apeluje se na uplatnění získaných dovedností a vědomostí v praxi (MŠMT, 2023).

MÍSTO, KDE ŽIJEME	
Očekávané výstupy – 1. období	
žák	
ČJS-3-1-01	<i>vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí</i>
ČJS-3-1-02	<i>začlení svou obec (město) do příslušného kraje a oblužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě)</i>
Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:	
žák	
ČJS-3-1-01p	<i>orientuje se v okolí svého bydliště a v okolí školy</i>
ČJS-3-1-01p	<i>popíše a zvládne cestu do školy</i>
Očekávané výstupy – 2. období	
žák	
ČJS-5-1-01	<i>určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu</i>
ČJS-5-1-02	<i>určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě</i>
ČJS-5-1-03	<i>rozlišuje mezi náčrtý, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy</i>
ČJS-5-1-04	<i>vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam</i>
ČJS-5-1-05	<i>porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích</i>
ČJS-5-1-06	<i>rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam</i>
Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:	
žák	
ČJS-5-1-01p	<i>popíše polohu svého bydliště na mapě, začlení svou obec (město) do příslušného kraje</i>
ČJS-5-1-01p, ČJS-5-1-02p	<i>orientuje se na mapě České republiky, určí světové strany</i>
ČJS-5-1-02p	<i>řídí se zásadami bezpečného pohybu a pobytu v přírodě</i>
ČJS-5-1-03p	<i>má základní znalosti o České republice a její zeměpisné poloze v Evropě</i>
ČJS-5-1-04p	<i>uvede pamětihodnosti, zvláštnosti a zajímavosti regionu, ve kterém bydlí</i>
ČJS-5-1-05p	<i>sdělí poznatky a zážitky z vlastních cest</i>
ČJS-5-1-06p	<i>pozná státní symboly České republiky</i>

Obrázek 1 - RPV ZV, 2.období (MŠMT, 2023)

2.2 Školní vzdělávací program Základní školy Kroměříž, Komenského

Název programu je Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání, motivační název, který si škola zvolila je Most do života. Název školy je Základní škola, Kroměříž, Komenského náměstí 440, příspěvková organizace a adresa školy, Komenského náměstí 440/2, 767 01 Kroměříž. Ředitel školy a koordinátor ŠVP je pan Mgr. Milan Budín. Zřizovatelem je Město Kroměříž Velké náměstí 115 767 01 Kroměříž. Platnost dokumentu je od 1. 9. 2021.

Motto: „... Jsme mostem spojujícím učitele, děti, rodiče i veřejnost, všestranný rozvoj osobnosti s rozvíjením individuálního talentu, teorii s praxí, přírodní zákony s technikou, uznávané mravní hodnoty s demokratickými občanskými postoji, zdravý způsob života s kulturním a estetickým vnímáním ...“.

Základní škola, Kroměříž, Komenského náměstí 440, příspěvková organizace je plně organizovanou školou. Je nejstarší základní školou ve městě, má více než stoletou tradici. Slavnostní zahájení provozu ve školní budově bylo již v roce 1905. Školu navštěvují nejen žáci z města Kroměříže, ale i z některých okolních vesnic a od 6. ročníku žáci ze třech neúplných základních škol – Základní školy Zámoraví Kroměříž, Základní školy Bezměrov a Základní školy Rataje. Na 1. stupni i na 2. stupni jsou zpravidla dvě třídy v ročníku. Školu navštěvuje přibližně 380 žáků, školní družinu 90 žáků a školní klub 60–100 žáků.

Škola je řízena na demokratických principech s vnitřní hierarchií a určenými kompetencemi. Je respektován názor žáků. K tomu účelu slouží žákovská samospráva a schránka důvěry. Pedagogický sbor je tvořen kvalifikovanými učiteli, asistenty pedagoga a vychovatelkami školní družiny a školního klubu. Odborný pedagogicko-psychologický servis zajišťuje výchovný poradce, poradce pro volbu povolání (karierní poradce), školní metodik prevence, školní psycholog a pracovníci školských poradenských zařízení. Škola je zapojena do několika dlouhodobých projektů. Od roku 2003 je škola zařazena do celonárodní sítě „Škol podporujících zdraví“. V roce 2006 se škola zapojila do programu „Bezpečná škola“ a dále do krátkodobých projektů. V rámci školní družiny a školního klubu pracuje řada zájmových kroužků nabízejících různorodé aktivity z nejrůznějších oblastí dětských zájmů. Při zajišťování zajímavých besed a organizaci exkurzí škola úzce spolupracuje, s Městskou policií, s KPPP a ZDVPP Kroměříž, s Knihovnou Kroměřížska, s Muzeem Kroměřížska, se Střediskem výchovné péče Kroměříž. Pedagogové školy se svými žáky se úzce zapojují do aktivit organizovaných Městem Kroměříž i klubem UNESCO Kroměříž. Při škole rovněž funguje Spolek rodičů, který se pravidelně schází. V ŠVP je zakotveno, jakým způsobem škola zabezpečí výuku žáků nadaných a mimořádně nadaných a dále žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Pro tyto případy popisuje pravidla pro vytvoření, realizaci a vyhodnocení plánu pedagogické podpory a individuálního vzdělávacího plánu. V ŠVP je zpracováno začlenění průřezových témat do výuky. Škola má stanovené výchovně vzdělávací strategie, konkrétně má rozpracované cíle základního vzdělávání a klíčové kompetence.

Pro tuto závěrečnou práci je stěžejní vzdělávací oblast Člověk a jeho svět, konkrétně tematické okruhy Místo, kde žijeme, Lidé a čas a Rozmanitost přírody. Řešená základní škola tyto okruhy vyučuje v předmětu Člověk a jeho svět, nemá tedy zvlášť Vlastivědu a Přírodovědu. V učebních osnovách je zpracována charakteristika výše zmiňovaného předmětu. Časová dotace tohoto

předmětu jsou tři hodiny týdně ve 4. a 5. Charakteristické pro výuku předmětu Člověk a jeho svět je prolínání s učivem ostatních předmětů a vytváření malých projektů, které výuku obohatí. Vhodné je také doplnění výuky obrazy, videozáznamy, filmy, využití encyklopedií, odborné literatury a jiných informačních zdrojů. Stěžejní jsou i vycházky, exkurze a besedy s odborníky. V učebních osnovách je možné nalézt rozpracované jednotlivé kompetence a vzdělávací obsah vyučovacího předmětu.

3.CHARAKTERISTIKA REGIONU KROMĚŘÍŽSKO

Okres Kroměříž leží na střední Moravě v severozápadní části Zlínského kraje. Okres se člení na tři obce s rozšířenou působností (ORP). Na Kroměříž, Holešov a Bystřici pod Hostýnem. Předmětem této závěrečné práce je ORP Kroměříž. Na severovýchodě sousedí okres Kroměříž s okresem Vsetín, na jihovýchodě s okresy Zlín a Uherské Hradiště. Na jihu a jihozápadě s okresy Hodonín a Vyškov, na severozápadě a severu s okresem Prostějov a Přerov Olomouckého kraje. Na základě Zákona č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, bylo na území okresu vytvořeno 7 správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem (Bystřice pod Hostýnem, Holešov, Hulín, Chropyně, Koryčany, Kroměříž, Morkovice-Slížany) a 3 správní obvody obcí s rozšířenou působností (Bystřice pod Hostýnem, Holešov, Kroměříž), které jsou pověřeny výkonem vybraných funkcí státní správy pro všechny obce, jež do jejich správního obvodu přísluší. Celkový počet obcí je 79 z toho 7 měst a 1 obec se statutem městys (Litenčice).

Kroměřížsko je region s rozvinutým cestovním ruchem. Nachází se zde významné architektonické památky. Z lidové tvorby je zde zachována hanácká technika zdobení velikonočních vajec slámou a nošení hanáckého kroje, který patří mezi nejhonosnější na Moravě. Nejvíce navštěvovaným místem tohoto regionu je Svatý Hostýn, který je nejvýše položeným mariánským místem na Moravě. Na tomto místě se nachází bazilika Nanebevzetí Panny Marie, křížová cesta, vyhlídková věž a větrná elektrárna. Dalším často navštěvovaným místem je zřícenina gotického hradu Cimburk a lovecký zámek v Chropyni, který je spjat se známou pověstí o králi Ječmínkovi. Zajímavou turistickou atrakcí je i skanzen hanácké lidové architektury v Rymicích. Tento region má ideální podmínky pro cykloturistiku a lyžování. V Chřibských a Hostýnských vrších, které jsou součástí regionu se nachází hojný počet sjezdovek a běžeckých tras.

OPR Kroměříž je třetím největším správním obvodem, co se týče rozlohy a počtu obyvatel ve Zlínském kraji. Tento obvod spravuje 46 obcí, které národopisně patří do oblasti Hané. Region leží v západní části Zlínského kraje. Centrem oblasti je starobylé město Kroměříž, jehož Arcibiskupský zámek, Podzámecká zahrada a Květná zahrada byly v roce 1998 zapsány na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

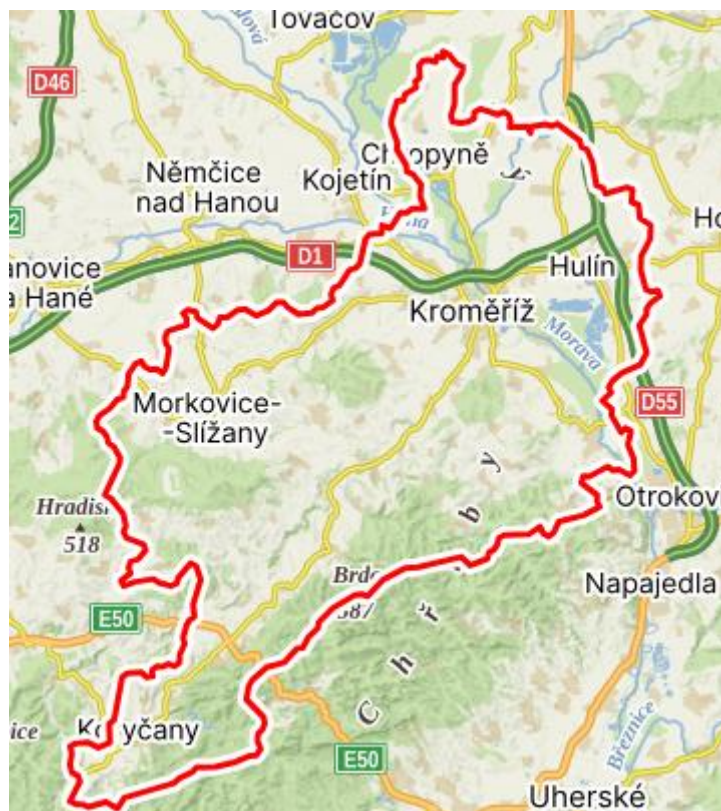
3.1 Fyzicko-geografická charakteristika

Kroměřížsko se rozprostírá v severozápadní části Zlínského kraje. Na severovýchodě sousedí s okresem Vsetín, na východě s okresem Zlín a na jihovýchodě s okresem Uherské Hradiště. Na severozápadě a severu hraničí s okresy Prostějov a Přerov, které náleží do Olomouckého kraje. Na jihu a jihozápadě pak sousedí s okresy Hodonín a Vyškov z Jihomoravského kraje. Okres Kroměříž je nejmenším okresem Zlínského kraje, a to jak svou rozlohou, tak počtem obyvatel. Jeho rozloha činí 796 km², což činí 20 % z celého území. Na 1 km² tedy připadá 131 obyvatel. Převážnou většinu okresu tvoří úrodná rovina Hané, která místy přechází v pahorkatinu. Kopce Hostýnských vrchů lemují okres na severu, Chřibů pak na jihu. Nejvyšší horou je Kelčský Javorník (865 m n. m.). Územím okresu protéká řeka Morava, do které se vlévají jen menší přítoky – říčky Haná, Kotojedka, Moštěnka, Rusava. Nachází se zde přírodní park Záhlinické rybníky, které jsou významným stanovištěm a hnízdištěm vodních i tažných ptáků. Na území Hané se nenachází žádné nerostné suroviny, ale těží se zde cihlářské hlíny, písek, štěrkopísek a vápenec. V nížinných oblastech, převážně kolem toku řeky Moravy, se pěstuje ovoce, zelenina i náročnější zemědělské plodiny.

3.2 Historický vývoj

Kroměřížsko je uměle vytvořený celek, který vznikl spojením několika menších geomorfologických celků s odlišnými přírodními podmínkami. Za jádro tohoto území je považováno Pomoraví, jehož hlavní osu tvoří tok řeky Moravy. Řeka Morava historicky tvořila pomyslnou hranici, oddělující archeologické kultury na jejím východní a západním břehu. Území ležící na východ, což je Holešovsko a oblast hostýnského Záhoří bylo více vystaveno kulturním vlivům, které přicházely z jihovýchodu, z Podunají a Karpatské kotliny. Naopak území západního břehu řeky bylo více otevřeno proudům z jihozápadu, které pronikaly na Kroměřížsko povodím Litavy, Kyjovky a Vyškovskou branou. Docházelo zde k prolínání a vzájemnému ovlivňování pravěkých kultur a tím k vytváření podmínek pro vznik nových kulturních formací. Kroměřížsko patřilo k území, které člověk osídloval již v samých počátcích dějinného procesu, protože zde byly příznivé klimatické a půdní podmínky s ohledem na celkový charakter zdejší krajiny. Člověk zde našel bohatství vod a úrodnou půdu pro rozvoj zemědělství a také útočiště, které mu nabízely návrší situovaná nad údolím řeky, v době nebezpečí. Široké údolí Moravy bylo důležité pro kulturní a obchodní kontakty s Podunajím a Baltem i jinými oblastmi na jihu a severu Evropy. Nacházela se zde Jantarová cesta, důležitá

trasa pravěké komunikace. Oblast Napajedelské brány bylo místo pro tábořiště lovců mamutů a sobů starší doby kamenné. Mezi Kojetínem a Kroměříží existovaly v řečišti řeky Moravy brody, místa příznivá pro přechody přes řeku. V těchto místech vznikala opevněná pravěká sídliště v Hradisku. Od raného středověku zde vznikaly frekventované hradské cesty, které spojovaly hradištní centra v Pomoraví s Olomouckem a Brněnskem. Proto má Kroměřížsko spoustu míst, která jsou poznamenána přítomností dávných kultur, které zde vytvořily předchozí generace, s čímž souvisí i hojný výskyt archeologických památek (Chybová, 2009).

Obrázek 2 - region Kroměřížsko (Mapy.cz, 2024)

4. METODIKA PRÁCE

V této kapitole je popsán postup, který autorka volila při zhotovování své závěrečné práce. Kapitola je rozdělena na dvě části. V první je popsána tvorba teoretické části závěrečné práce. V druhé části je stanoven postup vystihující tvorbu praktické části. V praktické části jsou popsány výlety, které se vztahují k probíranému učivu hodin vlastivědy a přírodovědy žáků čtvrtých a pátých tříd základních škol.

4.1 Metodika teoretické části závěrečné práce

Stěžejním textem pro teoretickou část jsou kapitoly Postavení regionální výchovy v kurikulárních dokumentech a Regionální výchova a výuka místního regionu na 1. stupni ZŠ. Ve výše zmíněných kapitolách jsou nejprve vymezeny kurikulární dokumenty, konkrétně školský zákon, RVP ZV a ŠVP. V jednotlivých podkapitolách je zpracován výtah podstatných informací z textu Rámcový vzdělávací program a také vzdělávací oblast Člověk a jeho svět, která je pro tuto závěrečnou práci stěžejní. Další podkapitola řeší Školní vzdělávací plán konkrétní školy, kterou je Základní škola Kroměříž, Komenského náměstí 440, příspěvková organizace. Tato škola byla vybrána záměrně, jelikož zde autorka pracuje od září roku 2022 na pozici učitelky 1. stupně, kdy se současně stala třídní učitelkou žáků 4. ročníku. V současné době jsou tito žáci v pátém ročníku. Výuka předmětu Člověk a jeho svět, ji vedla k výběru právě tohoto tématu do závěrečné práce. V jednotlivých podkapitolách zmiňuje všeobecné informace o dané základní škole, dále uvádím stručný přehled o předmětech Vlastivěda a Přírodověda, které jsou podstatné pro tvorbu této závěrečné práce. Teoretická část se rovněž zabývá charakteristikou OPR Kroměříž (kód 1546), nacházející se ve Zlínském kraji. Pro tuto část práce si nejprve prostudovala odborná literatura týkající se jednotlivých řešených oblastí. Jednotlivé informace byly získány ze zdrojů vztahujících se přímo k ORP Kroměříž a Zlínskému kraji. Pro zjištění co nejvíce informací jsem prostudovala regionální propagační materiály, brožury a vydávaná periodika vztahující se k ORP Kroměříž. Potřebné informace poté vytřídila, aby byly platné přímo pro řešenou oblast.

4.2 Metodika praktické části závěrečné práce

Praktická část závěrečné práce je rozdělena do dvou částí. V první části budou představeny obce a města s rozšířenou působností – Kroměříž. Druhá část se zaměřuje na tvorbu vlastního výukového materiálu a samotnou realizaci. Nejdříve bylo potřeba sestavit koncept vlastního výukového materiálu. Ten byl zaměřen na regionální výchovu a výuku místního regionu v ORP Kroměříž. S ohledem na vlastní empirické poznání a výstupy z konzultací s učiteli přírodovědy a vlastivědy se autorka nakonec rozhodla, že obsahem vlastního výukového materiálu bude zpracování jedné celodenní terénní výuky. Každá výuka má dvě části. První je úvodní aktivita, odehrávající se ve škole, která prostřednictvím významné osobnosti, jejíž jméno je ukryto v tajence, kterou budou muset vyluštit, uvede žáky do děje a představí jim lokalitu, kterou v rámci regionální výuky navštíví. Druhou částí je samotná realizace přírodovědně-vlastivědné vycházky ve vybrané lokalitě, kde žáci plní řadu úkolů, které jim přinesou hlubší porozumění a prožitek skrze konkrétní příklady a zkušenosti z jejich bezprostředního okolí.

4.2.1 Cílová skupina

Materiál je primárně určen pro pedagogy ze základních škol v ORP Kroměříž, kteří plánují vlastivědné a přírodovědné vycházky se zaměřením na regionální výuku a výchovu pro žáky 4. a 5. tříd. Materiál by mohl být použit i v rámci vrstevnické výuky pro skupiny různě starých dětí, případně i pro letní tábory, skautské oddíly či rodinné výlety. Všechny materiály jsou sestaveny pro skupinu s větším počtem účastníků, tedy dvanáct až dvacet čtyři žáků. Je tedy použitelný pro třídní skupinu.

4.2.2 Výběr lokalit pro školní výlety

Při výběru pro přírodovědně-vlastivědnou vycházku byla autorka inspirována právě lokalitou ORP Kroměříž s ohledem na časovou a finanční dostupnost při jednotlivých realizacích a v potaz byl brán i aspekt regionální výchovy vztahující se k modernímu vzdělávacímu procesu. S ohledem na tuto skutečnost byla provedena rešerše území a vybrány zajímavé lokality. Do výběru na celodenní přírodovědně-vlastivědnou vycházku s ukázkou regionální výuky bylo vybráno město Koryčany.

4.2.3 Výběr aktivit pro školní výlety

Nejprve si učitel musí řádně prostudovat RVP ZV a ŠVP Základní školy Komenského v Kroměříži, aby si vytvořil představu o učivu, které by mělo být stěžejní pro jednotlivé aktivity. Poté, si dohledat informace k jednotlivým místům. Tyto informace propojit s aktivitami různého charakteru (šifry, křížovky, hádanky atd.). Nejlepší je čerpat z vlastních zkušeností či zkušeností přátel. Při výběru aktivit musí být kladen důraz na skupinovou spolupráci třídy, z toho důvodu je většina aktivit kooperativního charakteru. Jsou to aktivity podporující tmelení třídního kolektivu. Většina aktivit nemá za cíl soutěžení mezi žáky, ale naopak podněcuje ke kooperaci a komunikaci.

4.2.4 Pozice učitele v programu

Výukový materiál je určen především pro pedagogy s aktivním přístupem a nadšením pro své povolání. Během výletů je počítáno se zapojením schopnosti učitele využívat dramatizaci a připravit se na možnosti různorodých reakcí žáků. Ideální variantou je návštěva dané lokality pedagogem ještě před samotnou realizací se třídou, při níž si pedagog osobně projde celý program. Všechny podklady jsou variabilní. Některé aktivity si učitelé mohou upravit na základě znalostí o třídě, tak aby jim individuálně vyhovovaly. *„Učitelé jsou svobodni nejen ve volbě textů, záleží hlavně na nich, které materiály budou používat. Jsou mnohem méně svázáni striktním dodržováním osnov za pomoci metodických příruček, v nichž uvedená hodinová dotace pro jednotlivá témata byla téměř zákonem. Vzdělávací program požaduje, aby se vyučovalo také tématům hodnotovým, ekonomickým, sociálním, ekologickým a mravním.“* (Vavrdová, 2009). V tomto případě je iniciátorem celé akce právě učitel a je jen v jeho režii, jak bude výlet probíhat. Učitel může, po předešlé domluvě, zapojit do některých aktivit i zaměstnance navštívených lokalit. Koncept přírodovědně-vlastivědných vycházek je nastaven tak, že žáci hledají něco ukrytého a je jim nápomocna osoba, která jim radí, jak postupovat dál. Zvědavost, co bude následovat, je pro žáky motivací při následném plnění úkolů, kde zábavnou formou zjišťují o regionu, ve kterém žijí, zajímavé informace. Tyto aktivity jsou klíčové pro rozvoj autentického učení a pro udržení zájmu žáků o vzdělávání.

B. PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část závěrečné práce je rozdělena na dva segmenty. V prvním jsou vybrány místa v obcích a městech na území ORP Kroměříž, ve kterých je možné regionální výuku realizovat s tím, že jsou vybrány zajímavá místa, která se vztahují k učivu vlastivědy a přírodovědy 4. a 5. ročníku základní školy. Ve druhém segmentu je přímo ukázka jedné přírodovědně-vlastivědné vycházky se zaměřením na aktivity, které je možné realizovat. *„Projekt je komplexní úkol (problém), spjatý s životní realitou, s nímž se žák identifikuje a přebírá za něj odpovědnost, aby svou teoretickou i praktickou činností dosáhl výsledného žádoucího produktu (výstupu) projektu, pro jehož obhajobu a hodnocení má argumenty, které vycházejí z nově získané zkušenosti.“* (Kratochvílová, 2009)

5. OBCE A MĚSTA NA ÚZEMÍ OBVODU S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ KROMĚŘÍŽ A MOŽNOSTI JEJICH VYUŽITÍ K REGIONÁLNÍ VÝCHOVĚ A VÝUCE

Pod ORP Kroměříž patří pět měst, Kroměříž, Hulín, Chropyně, Koryčany a Morkovice-Slížany. Jeden městys, Litenčice a dvacet dva obcí, Střílky, Pačlavice, Troubky-Zdislavice, Lubná, Počenice-Tetětice, Roštín, Zborovice, Zdounky, Soběsuky, Kostelany, Nová Dědina, Kvasice, Střížovice, Bařice-Velké Těšany, Rataje, Věžky, Lutopecny, Bezměrov, Vrbka, Skaštice, Kyselovice a Žalkovice.

5.1 MĚSTA

Město je sídelní geograficky vymezený útvar, který se vymezuje svou velikostí, hustotou osídlení, kompaktností a koncentrací zástavby, demografickou, sociální a profesní strukturou obyvatel (Wikipedie.cz, 2024).

5.1.1 Město Kroměříž

Kroměříž je starobylé město na řece Moravě s počtem obyvatel 29 tisíc. První historická zmínka je z roku 1110, kdy toto město patřilo olomouckému biskupovi Janu Břichatému. V průběhu staletí si prožilo slavnou i tragickou historii a stalo se významným kulturním, vzdělanostním a historickým centrem regionu. Po zásluze si získalo přezdívku „Hanácké Athény“. V roce 1997 byla Kroměříž vyhlášena nejkrásnějším historickým městem České republiky, o rok později se dostala se svými památkami na listinu organizace UNESCO.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy:

- Podzámecká zahrada, která se rozkládá pod zámek je parkem anglického typu, plným nejrůznějších květin a stromů. V zahradě se nachází rybníky, vodní kanály, romantické stavby, sochy a také spoustu volně žijících zvířat.
- Květná zahrada, která vznikla mimo městské hradby, jejím zakladatelem byl v 17. století biskup Karel II. z Lichtensteina-Castelcornu, který se podílel i na návrhu a výstavbě. Zahrada je francouzského typu a svým uspořádáním je podobná zahradám ve Versailles. Nachází se zde kolonáda o délce 244 metrů, která je doplněna 44 sochami a 46 bustami antických bohů a hrdinů. Střecha této kolonády je pochůzná. Uprostřed zahrady je Foucaultovo kyvadlo, což je zařízení, které dokazuje, že se Země otáčí kolem své osy. Nachází se zde také Králičí kopec, uměle navršený kopec s králičími norami, dále kašny a labyrinty.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy

- Arcibiskupský zámek, který je jednou z nejvýznamnějších památek barokního období na Moravě. Jsou zde k vidění zámecké sbírky mincí, obrazů a nachází se zde i zajímavý hudební archiv. Zdejší obrazárna je druhou nejvýznamnější sbírkou po Národní galerii v Praze. V prostorách zámku se nachází i zámecká věž, vysoká 84 metrů, její ochoz je výšce 40 metrů a vede na něj 206 schodů. Z věže je výhled na město i okolí, dohlédnout se dá až ke Svatému Hostýnu.
- Mariánský sloup se sochou Panny Marie, památka, která vznikla jako poděkování obyvatel za to, že přežili morovou epidemii, která v roce 1680 zasáhla město. Sloup stojí uprostřed Velkého náměstí.
- Tři významné kostely, kostel sv. Mořice, kostel Nanebevzetí Panny Marie, kostel sv. Jana Křtitele, historie těchto staveb sahají až ke 13. století.
- Mlýnská brána, je součástí starého hradebního opevnění města, dochovala se jako jediná z původních tří městských bran.
- Sloup Nejsvětější Trojice, který vyjadřuje vděčnost za překonání druhé morové rány z roku 1715.

- Budova radnice na Velkém náměstí, která vznikla ve dvou fázích, v 16. a 17. století. Jsou na ní umístěny dvouciferné hodiny, kdy horní ukazují hodiny a dolní minuty. ([https://www.mesto-kromeriz.cz/.](https://www.mesto-kromeriz.cz/))

Obrázek 3 - znak Kroměříže, (Oficiální stránky města Kroměříže, 2024)

5.1.2 Město Hulín

První písemná zmínka o Hulínu je z roku 1224, kdy do města přijel král Přemysl Otakar II. Po jeho návštěvě nabylo město jistého významu a tím dalšího rozvoje. V 19. století se Hulín stává součástí Severní dráhy císaře Ferdinanda a dnes je významnou železniční i dálniční křižovatkou okresu Kroměříž. V tomto moderním městě žije 6500 obyvatel a protéká jím řeka Rusava.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy:

- Lesopark Nivky, který má i naučnou stezku, původně zbudován, aby zmírnil prašnost ve městě a clonil hluk z dálnic. Část tohoto parku leží na významných archeologických nalezištích, kde byl před časem odkryt římský vojenský pochodový tábor.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy

- V Hulíně jsou dva podniky s dlouhou tradicí. Dnešní Pilana byla založena v roce 1934 pod názvem První moravská továrna na pily a nástroje. V současné době sdílí Pilana několik společností, každá z nich se zaměřuje na jiný sortiment řezných nástrojů a sama si zajišťuje výrobu i prodej.
- TOS Hulín byl založen v roce 1949, znám je výrobou obráběcích strojů, především svislých soustruhů. Za dobu své existence dodal podnik přes 13500 obráběcích strojů do 72 zemí světa.
- Kostel sv. Václava, pochází z poloviny 13. století, jehož nejcennější částí je románský portál, umělecky upravený vchod do budovy. (<https://www.hulin.cz/>)

Obrázek 4 - znak Hulína, (Oficiální stránky města Hulína, 2024)

5.1.3 Město Chropyně

Toto město bylo původem Chropovou tvrzí, kolem které vznikla osada, ta se postupně rozrůstala. Archeologické nálezy dokazují osídlení tohoto místa už kolem roku 1000, ale první písemný doklad je z roku 1261. V minulosti patřila Chropyně cisterciáckému klášteru nebo pánům z Ludanic, za nichž došlo k rozvoji rybníkářství a v roce 1535 byla ves povýšena na městečko. V 19. století vývoj obce ovlivnila výstavba cukrovaru a železnice a v roce 1970 byla Chropyně povýšena na město. Chropyně leží 7 km od Kroměříže. Žije zde přibližně 4700 obyvatel.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy

- Chropynský rybník je národní přírodní památkou, která zahrnuje rybník, ostrůvek nacházející se uprostřed něj a pobřežní prostory. Hladinu pokrývá kriticky ohrožená rostlina kotvice plovoucí. Z živočichů, kteří rybník obývají je to racek chechtavý a břehy pokrývají topoly, olše a vrby.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy

- Zámek, který byl v roce 1615 přebudován z původní tvrze Františkem kardinálem z Dietrichštejna. V zámku je umístěna rozsáhlá sbírka zbraní z období 30leté války a také expozice připomínající slavného rodáka Emila Fillu, nebo hudebního skladatele Emila Axmana. V zámku se pořádají tematické výstavy a každoročně se v zámeckém areále konají Hanácké slavnosti, zahajuje je jízda krále Ječmínka.
- Kostel sv. Jiljí v barokním stylu, který byl vysvěcen v roce 1780. (<https://www.muchropyne.cz/>)

Obrázek 5 - znak Chropyně, (Oficiální stránky města Chropyně, 2024)

5.1.4 Město Morkovice-Slížany

Město vzniklo spojením obcí Morkovice a Slížany v roce 1960. První písemná zmínka o Morkovicích pochází z roku 1222 a o Slížanech o něco později, z roku 1353. Morkovice byly osídleny již v pravěku a jsou dochovány také informace z období středověku, o kostelu, pivovaru, tvrzi, vodním příkopu a padajícím mostě. Od roku 1480 se Morkovice staly majetkem významného šlechtického rodu ze Zástřizel. Pro Slížany je nejvýznamnější kapitolou dějin působení Jednoty bratrské. Slížany se staly sídlem českobratrských biskupů, z nichž byl nejslavnější Jan Boleslav, zvolený v roce 1557. Morkovice-Slížany se nachází 15 km od Kroměříže. Žije zde přibližně 3000 obyvatel.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy

- Kopec Kleštětec, na kterém se nachází les, který v nejnižším místě u potůčku s pramenitou vodou ukrývá kapličku známou pod názvem Strašná, ke které se váže pověst.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy

- Kostel sv. Jana Křtitele, založen ve 14. století, který byl přestavěn v 18. století do barokního stylu.
- Košíkářství, kterým se město proslavilo od 17. století. V období první republiky byly výrobky z proutí vyváženy do celé Evropy i do Ameriky. Košíkářství se zde dařilo. Ve městě je Muzeum košíkářství, kde jsou k vidění opravdové skvosty dávných mistrů košíkářů. (<https://www.morkovice-slizany.cz/>)

Obrázek 6 -znak Morkovic – Slížan, (Oficiální stránky města Morkovice - Slížany, 2024)

5.1.5 Město Koryčany

Nejstarší písemná zmínka o Koryčanech je z roku 1321. Na zdejších panstvích se postupně vystřídalo několik rodů. V roce 1967 byly Koryčany povýšeny na město. Patří k němu také místní části Blišice, Jestřabice a Lískovec. V blízkosti Koryčan se nachází přírodní rezervace Moravské lúky s výskytem řady vzácných a ohrožených druhů rostlin nebo přírodní památka Kazatelna, na které jsou vybudované schůdky a na vrcholu je prostor s dvouramenným křížem, který připomíná kazatelnu. Je zde pěkný výhled do okolí. Koryčany jsou město v jihozápadním cípu okresu Kroměříž, na úpatí Chřibů, 11 km severně od Kyjova. Městem protéká řeka Kyjovka. Žije zde přibližně 2 700 obyvatel.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy

- Moravské Lúky jsou přírodní rezervace, která se nachází 3 km jihovýchodně od Koryčan na svazích Bradla. Jedná se o komplex lesních luk a drobných enkláv o celkové rozloze 8,72 ha, který byl v roce 1990 vyhlášen přírodní rezervací. Nachází se zde vzácné a ohrožené druhy rostlin.
- Přírodní památka Kazatelna je pískovcové skalisko, vystupující ze svahu s vytesanými schůdky pro výstup a upravenou plochou na vrcholu připomínající kazatelnu. Skalisko bylo vyhlášeno chráněným přírodním útvarem v roce 1967.
- Skalní útvar Kozel, ke kterému se váže místní pověst.
- Studánka U Mísy, studánka s pitnou vodou jejíž sběrač je vytvarován ve tvaru mísy.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy

- Kostel sv. Vavřince
- Zámek Koryčany je vystaven v barokním stylu, který byl na přelomu 17. a 18. století přebudován z původní tvrze. Zámek má tři křídla a terasu s balustrádou. Zámek je obklopen okrasnou zahradou a anglickým parkem s alejemi a vzácnými dřevinami.
- Thonetova vila, reprezentační dům podnikatele Michaela Thoneta, který v roce 1856 založil v Koryčanech továrnu na ohýbaný nábytek. Tato vila je od března roku 2023 vyhlášena kulturní památkou.
- Hrad Cimburk, který byl postaven ve 13. století. V 16. století se stal majetkem rodu Zástřizlů, kteří zde žili od poloviny 17. století. Dne s je Cimburk jednou z nejvýznamnějších zřícenin středověkých hradů na Moravě. Z původního hradu se

dochovaly zbytky obvodové hradby, brány, paláce a věže. Bývalý hrad se nachází na vrcholu kopce nad koryčanskou vodní nádrží, kde poskytuje výhled na okolní krajinu.

- Židovský hřbitov byl založen v první polovině 17. století, je zde 230 náhrobních kamenů a zbytky zdiva bývalé márnice. Poslední pohřeb se zde konal 1942. Po dlouhých letech chátrání byl na přelomu 80. a 90. let hřbitov zveleben a v 90. letech zařazen mezi kulturní památky.
- Kaple sv. Floriána byla vystavena v roce 1712, kdy shořela při požáru velká část města i s kostelem. V nové kapli se konaly provizorní bohoslužby, než byl opraven kostel. Výstavbu kaple financoval poslední majitel panství z rodu Horeckých z Horky. Kaple byla zasvěcena sv. Floriánovi, patronovi hasičů. (<https://www.korycany.cz/>)

Obrázek 7 - znak Koryčan, (Oficiální stránky města Koryčany, 2024)

5.2 MĚSTYS

Jedná se o typ obce, která významově stojí mezi městem a vsí. Podle současné české legislativy se jedná o zvláštní status některých obcí složených z více sídelních útvarů (Wikipedie, 2024).

5.2.1 Městys Litenčice

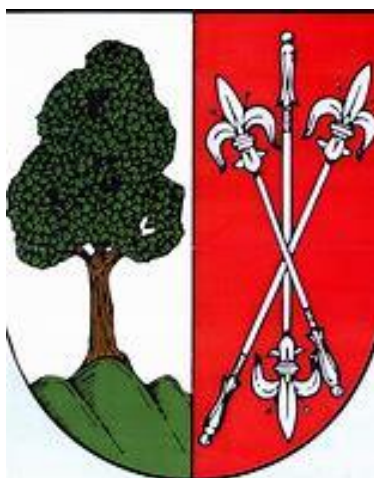
Městys Litenčice se nachází v krajině Litenčické pahorkatiny. Jedná se o městys v okrese Kroměříž ve Zlínském kraji, jihozápadně od Kroměříže. Počet obyvatel je 500. První historická zmínka o Litenčicích je datována k roku 1131. Litenčice jsou od Kroměříže vzdáleny 17 km.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy:

- U Litenčic se nachází naleziště zkamenělin. Jedná se o největší sbírku ryb z menilitového souvrství
- Jižně od obce se rozprostírá přírodní rezervace Strabišov – Oulehla, jedná se o původní lesostep, kde roste řada vzácných a chráněných druhů rostlin
- Je možné navštívit i dva nejvyšší vrchy Litenčické pahorkatiny Kleštětec a Hradisko.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy:

- Archeologické výzkumy objevily na návrší Obecnice 153 hrobů z období Velkomoravské říše
- Zámek a zámecký park z roku 1437 v empírovém stylu (po revoluci byl v restituci navrácen zpět rodině, proto není přístupný veřejnosti)
- Kostel sv. Petra a Pavla se čtyřmi oltáři a kaplí ve které se nachází rodinná hrobka Thonsernů (<https://www.litencice.com/>)

Obrázek 8 - znak Litenčic, (Oficiální stránky městyse Litenčice, 2024)

5.3 OBCE

Obec je základní samosprávné společenství občanů, kteří společně tvoří územní celek s jasně vymezenými hranicemi (Wikipedie, 2024).

5.3.1 Obec Střílky

Jedná se o ves, která vznikla kolem hradu. První písemná zmínka je z roku 1261. Obec utrpěla nejvíc v době napoleonských válek na počátku 19. století, kdy byly Střílky nuceny ubytovávat ruské, francouzské a rakouské oddíly. Ke konci druhé světové války byly Střílky obsazeny německými jednotkami, které se zde bránily postupujícím ruským vojákům. Za pomoci partyzánů se jim nakonec podařilo vyhrát. Střílky se nachází v okrese Kroměříž ve Zlínském kraji, 22 km jihozápadně od Kroměříže. Žije zde 620 obyvatel.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy:

- V místě se nachází naučná stezka, která umožňuje poznat zdejší historii a pestrou přírodu. Tato naučná stezka má 11 zastavení s informačními tabulemi, na kterých je představena krajina Chřibů a život v ní. Na stezce poznáte také spoustu zvířat, které zde žijí, lesní savce, ptáky a hmyz.
- Čertovy kameny je místo se skalními útvary z flyšového pískovce pocházející z období jury v druhohorách, které byly pojmenované po pekelníkovi. Traduje se, že v jednom je prý slyšet vařící vodu v kotli, druhý zase skrývá tajný vchod do podzemí.
- Ctiborův dub, jedná se o zbytek prastarého dubu s několika živými větvemi. Jeho původ zasahuje až někam do 14. století. K tomuto dubu se vztahuje také pověst o zbrojnošovi Ctiborovi, který zachránil syna hradního pána ze spárů strašného medvěda, kdy jako zbraň použil na medvěda mladý doubek, který vytrhl ze země. Hradní pán pak nechal na jeho počest onen doubek zasadit.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy:

- Zřícenina hradu Střílky na Hřibčích horách. Hrad byl postaven ve 13. století a spolu s okolní krajinou byl majetkem českých králů a knížat moravských. Hrad vystřídal různé majitele, postupně pustnul. Zbytky hradu pak byly rozbořeny z obavy, aby se v nich neusadili švédští vojáci za třicetileté války. Dnes jsou dochovány na kopci jen zbytky zdí a obranných valů.

- Barokní hřbitov ve Střílkách je národní kulturní památkou, která pochází z období baroka. V letech 1730–1743 jej nechal zbudovat Amand Antonín z Petřvaldu, tehdejší majitel panství. Hřbitov je považován za perlu stavitelského a sochařského umění.
- Zámek s parkem, který je dnes v soukromých rukou. Původně renesanční zámek byl ve 30. letech 18. století přebudován pány z Petřvaldu na barokní sídlo. Kolem zámku byl založen anglický park s vysázenými dřevinami, mezi kterými je i spousta vzácných druhů. (<https://www.obecstrilky.cz/>)

Obrázek 9 - znak Střílek, (Oficiální stránky obce Střílky, 2024)

5.3.2 Obec Pačlavice

Území obce bylo osídleno už v době předhistorické. Nejstarší písemná zmínka o Pačlavicích je z roku 1131. Prvním majitelem vsi byl Pačeslav, který dal obci svým jménem název. Obec se skládá z částí Pačlavice, Lhota u Pačlavic a Pornice. Každá má svůj vlastní znak. Pačlavice jsou obec ve Zlínském kraji, 17 km jihozápadně od Kroměříže. Žije zde 864 obyvatel.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy:

- Kaple na Jezírku, jedná se o původně dřevěný sloupek s plechovým obrázkem Panny Marie Křtinské, který byl zde postaven po morové epidemii, kdy občané Lhoty zde chodili prosit Panenku Marii o překonání epidemie a slíbili, že budou konat pravidelně poutě do Křtin. V době velkého sucha v roce 1889 zde místní farář nechal vybudovat kapli a zasvětil ji Panně Marii Lurdské s prosbou, aby přišly deště, ty nakonec přišly a kaple tam stojí dodnes.
- Zdravá voda je název pro studánku s pramenitou vodou, která se nachází v lese severozápadně od Lhoty. Vztahuje se k ní rovněž pověst, kdy se po napití z jejího pramene uzdravila nemocná vdova po uhlíři. Od těch dob chodili k prameni nemocní a věřili v uzdravení po napití se z tohoto pramene.
- Pornický rybník se nachází v místě zaniklé osady Šváby. Jedná se o krásný rybník kilometr od obce Pornice. Je zde možno lovit ryby v místě se vyskytují zajímavé vodní rostliny i živočichové.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy:

- Zámek Pačlavice, který byl původně gotickou tvrzí a na přelomu 16. a 17. století byl přestavěn do podoby čtyřkřídlého zámku Janem Bokůvkou z Bokůvky. Poté vlastnil zámek rod Chorinských, posledními šlechtickými majiteli byli páni z Arenbergu. Po nich vlastnila zámek více jak sto let církve, církevní rád milosrdných sester Vincence z Pauly, kdy byl využíván hlavně pro sociální účely. Dnes je zámek ve vlastnictví obce a je v něm sociální zařízení pro osoby se zdravotním postižením a seniory.
- Kostel sv. Martina, který nechal postavit v roce 1655 Jan Jakartovský ze Sudic se svou chotí Annou. V roce 1891 byla přestavěna kostelní věž, která je orientačním bodem čnicím do dálky, vedle kostela se nachází fara z roku 1860. Ta slouží k ubytování, v letních měsících a k pořádání letních táborů. (<https://www.obecpaclavice.cz/>)

Obrázek 10 - znak Pačlavic, (Oficiální stránky obce Pačlavice, 2024)

5.3.3 Obec Troubky-Zdislavice

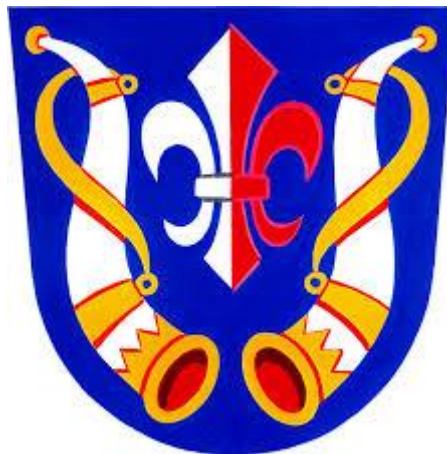
Obec se skládá ze dvou vsí, Troubek a Zdislavic. První zmínka o nich se vztahuje k roku 1349. Troubky-Zdislavice se nachází v okrese Kroměříž ve línském kraji. Žije zde 422 obyvatel.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy:

- Stráň nad sv. Annou je historické a přírodní místo. V minulosti zde byla zalesněná plocha, později zde byl vysazen třešňový sad, v současné době třešně nahradily jehličnaté stromy, které dnes tvoří příjemné místo k odpočinku. Na místě se nachází dřevěná socha sv. Anny, stará 150 let.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy:

- Zámek ve Zdislavicích byl vystaven z původní kamenné tvrze koncem 17. století. Do dnešní podoby je nechal upravit hrabě Dubský ve 40. letech 19. století. Pod zámkem stojí hrobka hrabat Dubských i s jejich erbem. Zámek i hrobka jsou kulturními památkami. V zámeckém parku se nachází stavba z počátku 20. století, malý chrám se sochou postavený v antickém slohu, říká se mu Sofiin pavilon.
- Kaple v Troubkách, která byla postavena a vysvěcena v roce 2002, na její výstavbu dali veškeré finance z prodeje domu i pozemku bezdětní manželé Jindřich a Emílie Pečínkovi. (<https://www.troubky-zdislavice.cz/>)

Obrázek 11 - znak Troubek – Zdislavic, (Oficiální stránky obce Troubky - Zdislavice, 2024)

5.3.4 Obec Počenice-Tetětice

Obě obce vedle sebe existovaly několik století, jejich území bylo osídleno již v mladší době kamenné, čemuž odpovídají nálezy šňůrové keramiky. V době bronzové zde žil lid lužický, opět o tom vypovídají nálezy několika nádob, popelnic, které jsou dokladem rozsáhlejšího pohřebiště. První písemná zmínka o Počenicích je z roku 1283. Tetětice jsou prvně zmíněny roku 1358. Obě obce se sloučily roku 1960. Obec Počenice-Tetětice se nachází v okrese Kroměříž ve Zlínském kraji. Žije zde 707 obyvatel.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy:

- Ořechový sad na západním okraji obce není jen zdrojem vlašských ořechů, ale i rejdištěm veverek, kterých je tu k vidění poměrně velké množství. Konají se tu i letní zábavy a koncerty.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy:

- Kostel sv. Bartoloměje byl postaven v 18. století v barokním stylu, tvoří dominantu obce.
- Ve středu Tetětic stojí kaple Andělů strážných, která byla postavena v roce 1836. (<https://www.pocenice.cz/>)

Obrázek 12 - znak Počenic – Tetětic, (Oficiální stránky obce Počenice - Tetětice, 2024)

5.3.5 Obec Roštín

Tato obec vznikla daleko dříve, než byly první písemné záznamy. Je to patrné z vykopávek a různých nálezů. Slovanské kmeny z doby Velkomoravské zde měly svá stanoviště. Názvy tratí se na území obce dochovaly dodnes a napovídají o zmíněném osídlení. Roštín křižovaly také kupecké cesty, které spojovaly hrady Buchlov a Cimburk. Dodnes jedna z tratí nese název Hradská. Na území, které náleží k obci stojí rozhledna Brdo. Obec Roštín se nachází v okrese Kroměříž ve Zlínském kraji. Protéká jí Říčka Kotojedka. Žije zde 704 obyvatel.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy:

- V části zvané Na Písku stojí kamenná Snopkova studánka, ke které se váže pověst o loupežníkovi Graselovi, který pocházel z nedobrého rodinného prostředí. Už v dětství kradl a v dospělosti se stal vůdcem loupežnické bandy, která se neštítla ničeho. Všichni se ho báli a za svůj poměrně krátký život spáchal 205 loupeží a dvě vraždy. Byl dopadena ve Vídni odsouzen. Pověst tvrdí, že ještě před vykonáním rozsudku zvolal: „Kdo je tady z Kroměříže, slyšte. V lese u Kostelan, Na Písku, je pod velkými duby zakopán poklad“. Nikdo neví, jestli poklad někdy někdo hledal a našel, či nikoli.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy:

- Kostel sv. Jakuba Většího se nachází na opuštěném místě na malém kopečku. Stavba je velmi stará, první zmínka je už z roku 1193, která byla za dobu své existence několikrát přestavovaná. V dnešní podobě je od roku 1742, kdy byl celý téměř znovu postaven. Tato stavba trvala tři roky a materiál na stavbu stál 1574 zlatých. Za posledních pár let byl kostel opakovaně vykraden
- Kostel sv. Anny stojí uprostřed vesnice, základní kámen pro jeho stavbu byl položen v roce 1847, při stavbě bylo využito původní zvonice z roku 1701 a zbylé zdivo z kaple, která byla postavena v roce 1777. Oprava byla dokončena v roce 1887, kdy došlo ke zvýšení věže.
- Zajímavou kulturní památkou je i socha Jana Nepomuckého.
- V lese u Roštína stojí kaple, vedle které vytéká silný pramen čisté vody.
(<https://www.rostin.cz/>.)

Obrázek 13 - znak Roštína, (Oficiální stránky obce Roštín, 2024)

5.3.6 Obec Zborovice

Pravděpodobné osídlení Zborovic sahá do roku 1276, první písemné zmínky pocházejí z roku 1348. V roce 1881 byla započata stavba železniční trati Zborovice-Kroměříž a za rok provedena první zkušební jízda. V roce 1916 zde byla vystavěna také úzkokolejná dráha, po které svážely mašinky cukrovou řepu do zborovického cukrovaru. Zborovice je obec ve Zlínském kraji v okrese Kroměříž. Žije zde přibližně 400 obyvatel.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy:

- Studánka zvaná Hejtmanka, ke které se vztahuje pověst, která vypráví o hejtmanovi, který se v době rakousko-pruské války ubytoval na statku pantáty Zbořila, kde se sblížil s jeho manželkou. To se Zbořilovi nelíbilo a rozhodl se hejtmana zastřelit, v tom ho však předběhl jeho syn, kterému se také nelíbilo, že se maminka baví s hejtmanem. Když byl hejtman posléze nalezen místním pasáčkem, všichni usoudili, že se zastřelil sám a pohřbili ho vedle studánky, která nese jméno po hejtmanovi, Hejtmanka.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy:

- Kaple sv. Bartoloměje byla postavena v roce 1850 na místě, kde stála zvonice, v místní části Medlov.
- Kostel, jehož stavba byla započata v roce 1735 a je postavený v podobě kříže. Lemují ho lípy vysázené v roce 1881. (<https://www.obeczborovice.cz/>)

Obrázek 14 - znak Zborovic, (Oficiální stránky obce Zborovice, 2024)

5.3.7 Obec Zdounky

Zdounky leží jižně od Kroměříže, pod severními výběžky Chřibů. První zmínka o Zdoukách je z roku 1298. Od roku 1358 byly nazývány městečkem, kde sídlila vrchnost stejnojmenného panství. Zdejší obyvatelé se živili převážně zemědělstvím. V současné době mají Zdounky více jak 2000 obyvatel. Patří k nim i místní části Cvrčovice, Divoky, Nětčice, Těšánky a Lebedov. Za vlády Zoubků ze Zdětína obec nejvíce rozkvetla. Zdounky je obec v okrese Kroměříž ve Zlínském kraji, 10 km jihozápadně od Kroměříže. Obcí protéká říčka Kotojedka a prochází tudy trať Kroměříž-Zborovice.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy:

- Přírodní památka Včelín je slunná stráž pokrytá bohatou květenou, která se nachází ve Cvrčovicích. Jsou zde borový lesík, skupiny keřů a ovocné stromy, převážně třešně. Místem protéká Cvrčovický potok, na jehož březích rostou olše, v potoce jsou různé druhy ryb a lemují ho hojné keře černého bezu. Také se zde nachází vzácné rostliny jako je vstavač nachový a okrotice bílá. Jsou zde také k vidění zástupci hmyzu, brouci, (střevlíci, tesaříci). Z ptáků je to škonopka obecná, ťuhýk obecný a brhlík lesní.
- Rozhledna Zdenička se nachází u Zdounek, měří 15 metrů. Za pěkného počasí je vidět na Chřiby, Hostýnské vrchy i Kroměříž.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy:

- Kostel nejsvětější trojice, který byl původně gotickou stavbou, první zmínka je z roku 1366. v 16. století byla zásluhou majitele zdouneckého panství Jáchyma Zoubka ze Zdětína přistavěna kostelní věž. V 18. století byl kostel přestavěn v barokním stylu. Kostel je chráněnou kulturní památkou.
- Sluneční hodiny, které jsou umístěny na fasádě zvonice vznikly na sklonku 19. století a fungují tak, že sluncem ozařovaný předmět vrhá stín a podle pozice lze určit čas.
- Zámek Zdounky s parkem nejprve vybudoval Petr Čertorejský z Čertorej v polovině 16. století jako tvrz, kterou v 17. století přestavěl na zámek nejprve Jáchym Zoubek ze Zdětína a poté jezuité do barokní podoby. Zámek pak vystřídal několik majitelů, poslední byl rod Strachwitzů, nyní je v soukromém vlastnictví. K zámku patří i krásný park ve kterém se nachází rozmanité množství zeleně. V parku se nachází i zámecká

obora, kde žijí lamy, kozy, mufloni, pávi, ovce plemen Magyar Racka. Zámek i park jsou kulturní památkou. (<https://www.zdounky.cz/>)

Obrázek 15 - znak Zdounek, (Oficiální stránky obce Zdounky, 2024)

5.3.8 Obec Soběsuky

První doložená písemná zmínka o existenci této obce je z roku 1412. Z archeologických výzkumů je patrné, že se zde nacházelo rozsáhlé keltské sídliště. Soběsuky jsou jedinou obcí ve Zlínském kraji, která se skládá ze tří částí a má méně než 500 obyvatel. Obec Soběsuky se nachází ve Zlínském kraji v okrese Kroměříž, 10 km jižně od města Kroměříže, na západním okraji Chřibů. Obec tvoří místní části Soběsuky, Milovice, Skržice. Žije zde 385 obyvatel.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy:

- Turistické výlety do okolních lesů, které leží v přírodním parku Chřiby.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy:

- Mlýn Olšina je samota, která patří k místní části Skržice, ke kterému patří i obnovený rybník, který nese stejné jméno, Olšina.
- Zvonice sv. Floriána, která byla zapsána do seznamu kulturních památek Zlínského kraje.
- Zvonice Panny Marie ve Skržicích.
- Kaple sv. Jana Křtitele v Milovicích. (<https://www.sobesukykm.cz/>)

Obrázek 16 - znak Soběsuk, (Oficiální stránky obce Soběsuky, 2024)

5.3.9 Obec Kostelany

Obec Kostelany byla založena ve 14. století, první písemná zmínka je z roku 1422. Součástí Kostelan jsou i obce Lhotka a Újezdsko. Obec Kostelany se nachází v okrese Kroměříž ve Zlínském kraji. Žije zde 636 obyvatel.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy:

- Rozhledna Brdo je vystavena z lomového pískovce a dosahuje výšky 24 metrů. Byla postavena na nejvyšším vrcholku Chřibů, po kterém nese jméno. Byla otevřena v roce 2004. Z rozhledny je možné vidět na Malé Karpaty, Bílé Karpaty, Beskydy a Jeseníky. Pokud je dobré počasí tak i Malou Fatru a Západní Tatry.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy:

- Ranč Kostelany nabízí trochu historie z jiného kontinentu, westernovou atmosféru z dob Divokého západu. Je zde vybudováno i westernové městečko, a kromě salonů a ubytování jsou tu i koně a spousta zajímavých akcí s westernovou tematikou.
- Smrtící kříž je nejstarší památkou na území Kostelan, jde o pískovcový smrtící kříž zvaný baba, který stojí v lese Kameňák nedaleko Klimešovy studánky. Pochází z první poloviny 17. století. Podle pověsti byl kříž vztyčen za třicetileté války, když byl na onom místě zabit švédskými rejtary místní hajný.
- Busta T. G. Masaryka se nachází v parčíku, horní části obce. Pomník byl odhalen v roce 1938. Místním se podařilo zabránit nacistům, aby za druhé světové války sochu zcela zničili. Poškozenou bustu se jim podařilo ukrýt a po skončení války v roce 1945 byla znovu slavnostně odhalena. Odstranit bustu se pokusili i komunisté, ale i tentokrát ji Kostelanští uhlídali. (<https://www.obeckostelany.cz>)

Obrázek 17 - znak Kostelan, (Oficiální stránky obce Kostelany, 2024)

5.3.10 Obec Nová Dědina

Tato obec byla založena hrabětem Janem Rottalem listinou z 5. dubna 1656. První stopy osídlení tohoto území však pochází z období starší doby kamenné, kdy se v okolí nacházely stanice lovců mamutů. Vyplývá to z nálezů odštěpků z pazourků a místních surovin, uložených v zemském muzeu v Brně a v muzeu v Olomouci. Obec Nová Dědina se nachází na severovýchodních výběžcích chřibského pohoří, ve Zlínském kraji v okrese Kroměříž, 14,3 km od Kroměříže. Žije zde 432 obyvatel.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy:

- V obci byla znovu obnovena třešňová alej, v roce 2019, která slouží jako místo pro volný čas, radost i vzdělávání dětí. Každá rodina měla možnost si svůj strom, zasadit, ozdobit ho plaketou se jménem. Celkem bylo vysazeno 90 stromů. Třešňová alej je obohacena o herní prvky pro děti (venkovní pexeso, dřevěný totem, houpačky, kolotoč, skákací panák, had a další).

Možnost aktivit do hodin vlastivědy:

- Kaplička na Kostelíku ukrývá velké tajemství. Byla postavena na místě zvaném Kostelík, kde se našly pozůstatky a šperky po lidech, kteří zde žili v 11. století. Na místě, kde stojí kaplička stál původně starý slovanský kostel. (<https://www.novadedina.cz/>)

Obrázek 18 - znak Nové Dědiny, (Oficiální stránky obce Nová Dědina , 2024)

5.3.11 Obec Lubná

Obec Lubná leží na okraji Chřibů. Nejstarší zmínka pochází z roku 1141, jedná se tedy o jednu z nejstarších obcí na Kroměřížsku. Protéká jí potok zvaný Trňák. Obec Lubná se nachází v okrese Kroměříž ve Zlínském kraji, 9,6 km od Kroměříže. Žije zde 473 obyvatel.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy:

- Mořské oko je jezírko, které se nachází v lese zvaném Drátěná. Jedná se o přírodní jezírko, na jehož hladině se odráží nebeská modř a jeho vodní plocha tak připomíná moře. Toto jezírko kdysi bývalo větší, dnes je zarostlé zelení. Současné malé jezírko nepřetržitě vyvěrá po celý rok. Temný les a bahnité břehy kolem vyvolávaly v místních obyvatelích nejrůznější představy. Z toho důvodu je místo opředeno pověstmi.
- Budačina je místo s pískovcovými skalisky v Kudlovské dolině, které je hojně navštěvováno horolezci. V místě se nachází i pradávna jeskyně. K tomuto místu se také váže řada zbojnických historek. Zbojnické historky z Budačiny zahrnují i legendární valašské zbojníky Ondráše a Juráše, kteří se zde mezi zbojníky ukryli v malé jeskyni po jedné ze zbojnických akcí.
- Přehrada v Lubné je vodní nádrž, která dříve sloužila ke koupání, dnes je využívána hlavně v zimě k bruslení. Přehrada zadržuje vodu v krajině a je domovem noha zvířat, žije zde skokan zelený i hnědý, ropucha zelená, rosnička, užovka obojková, rak signální a kachna divoká. Je to místo oblíbené pro rybolov.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy:

- Kaplička se zvonící (<https://obeclubna.cz/>)

Obrázek 19 - znak Lubné, (Oficiální stránky obce Lubná, 2024)

5.3.12 Obec Kvasice

Nejstarší písemná zmínka o Kvasicích je z roku 1141. Kvasice vlastnilo několik šlechtických rodů, posledními byli páni z Rottalu, po nich páni z Lucemburka. Posledním majitelem byl na počátku 20. století hrabě Jaroslav Thun-Hohenstein, vdovec po Leopoldě, hraběnce z Lamberka. Obec Kvasice se nachází v okrese Kroměříž ve Zlínském kraji na okraji Chřibů. Obcí protéká řeka Morava. Žije zde přibližně 2200 obyvatel.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy:

- Přírodní památka, přes 230 let starý ořešák černý, který v roce 2017 v soutěži o nejhezčí český strom roku zvítězil.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy:

- Zámek čtyřkřídlý, dvoupatrový byl postaven na místě, kde původně stála tvrz vystavěná už ve 12. století. Původní tvrz dobývali husité, a protože se jim to nepovedlo, tak ji zapálili. Tvrz poté byla z bezpečnostních důvodů obehána vodním příkopem. Koncem 16. století byla tvrz přestavěna na zámek. V 19. století pak dostala budova zámku klasicistní podobu a vodní příkopy byly zasypány. V zámku se v současné době poskytují sociální služby pro osoby se zdravotním postižením a pro seniory.
- Kostel Českobratrské církve husitské.
- Kostel Nanebevzetí Panny Marie z roku 1740. (<https://www.kvasice.cz/>)

Obrázek 20 - znak Kvasic, (Oficiální stránky obce Kvasice, 2024)

5.3.13 Obec Střížovice

Obec Střížovice se historicky pojí ke Kvasicím, jelikož vždy patřily ke kvasickému panství. První písemný záznam o Střížovicích je z roku 1365. V té době patřily Střížovice pánům z Benešova

Obec Střížovice se nachází v okrese Kroměříž ve Zlínském kraji. Žije zde přibližně 249 obyvatel. Obcí protéká říčka Dolní Kotojedka.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy:

- Přírodní památka Bašnov je rozsáhlý mokřad s vodní plochou a se sítí kanálů, pobřežním rostlinstvem, rákosinami a vzrostlými dřevinami, který se nachází v mělké nivě řeky Moravy v nejjižnějším výběžku Hornomoravského úvalu. Na jižní straně navazuje na mokřad svah se starými ovocnými sady. Mokřad obývá kuňka obecná, někdy nazývána kuňkou ohnivou, silně ohrožený druh obojživelníka. Je zde také k vidění zástup různých druhů ptáků, například pěníce černohlavá, rákosník zpěvný, bramborníček, černohlavý či cvrčilka slavíková. Ze zástupců savců je zde k vidění veverka obecná, myšice temnopásá, myška drobná, zajíc polní, prase divoké, srnec obecný a další.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy:

- Socha sv. Floriána a zvonice na historické návsi, která má oválný tvar a je zde vysázeno množství okrasných stromů jako je katalpa, magnolie či liliovník tulipánokvětý.
(<https://www.strizovice.cz/>)

Obrázek 21 - znak Střížovic, (Oficiální stránky obce Střížovice, 2024)

5.3.14 Obec Bařice-Velké Těřany

Obec Bařice získala svůj název pravděpodobně podle bařinaté krajiny, která se kolem nachází. První písemná zmínka o obci Bařice je z roku 1228. Jméno Těřany je odvozeno od jména Těch, Těřan bylo označení pro příslušníka rodu Těchova. Těřany byly prvně zmíněny v roce 1375. Dějiny obou obcí se samostatně odvíjely až do roku 1960, kdy byly sloučeny do jednoho celku.

Obec Bařice-Velké Těřany leží v severní části Chřibských lesů mezi městy Kroměříž a Otrokovice, v okrese Kroměříž ve Zlínském kraji, 7 km jižně od Kroměříže a je tvořena dvěma místními částmi vzdálenými od sebe 2 km. Žije zde 453 obyvatel.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy:

- Poldr je protipovodňové opatření, které se nachází v jižní části Bařic. Důvodem vzniku tohoto protipovodňového zařízení byla velká povodeň v roce 1996, kdy vydatný liják s kroupami během několika minut zaplavil celou vesnici. Jedná se o zajímavý krajinný prvek.
- Větrný mlýn, který je ve správě muzea Kroměřížska, zvaný Větrák, je významnou dominantou krajiny, zároveň se jedná o technickou památku Zlínského kraje. Byl postaven v roce 1826. Poukazuje na poctivou řemeslnou práci našich předků a zajímavou technologii mletí obilí.
- Památnou lípu u Velkých Těřan, při cestě na Těřnovice, pamatuje mnoho těřanských generací. Lípa má šířku 470 centimetrů, výšku přes 28 metrů a její stáří se odhaduje na 370 let. V roce 2004 skončila jako čtvrtá v celostátní soutěži o Strom roku.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy:

- Socha sv. Františka z Assisi stojí nad obcí, v přírodním prostranství za bývalou kovárnou ve Velkých Těřanech. Svatý František z Assisi žil ve 13. století v Itálii, staral se o chudé a nemocné. Byl zakladatelem prvních jesliček, kdy podle evangelií je postavil v jeskyni, dovedl živá zvířata, aby si věřící v tehdejší době lépe představil chudičké prostředí narozeného Krista. Je rovněž patronem všech ekologů.
- Kaplička zasvěcená sv. Floriánovi, stojí na místě, kde stála původní zvonice, ve Velkých Těřanech. Její výstavba byla dokončena roku 1926. Kaple slouží k pravidelným setkáváním občanů při církevních obřadech i jako obřadní síň při pohřbech. V období

svátku sv. Floriána, vždy první květnovou sobotu, je kaplička centrem dění oslav místních hodů.

- Bařická stavební památka, kaplička z roku 1909 je rovněž postavena na místě bývalé dřevěné zvonice. Když se nová kaplička stavěla byly zde nalezeny střepy z pohanských pohřebišť a archeologické nálezy ze 13. století. Bařická kaplička je zasvěcena Božskému srdci Páně. (<https://www.barice-velketesany.cz/>)

Obrázek 22 - znak Bařic - Velkých Těšan, (Oficiální stránky obce Bařice – Velké Těšany, 2024)

5.3.15 Obec Rataje

První písemná zmínka o obci se vztahuje k roku 1349. Název obce je podle činnosti tehdejších obyvatel, protože rataj znamenal ve staročeštině oráč. Také tehdejší bojovníky, kteří bránili svá sídla proti vpádům cizích bojovníků se říkalo rataji. Byli to jezdcí na koních, kteří měli za úkol zadržet nepřítele. V dobách míru se pak živili orbou.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy:

- Dvě staré lípy, ke kterým se váže pověst o vdově Magdaléně Menšíkové, která činila všem proroctví, která se vždy vyplnila. Jedno z nich bylo i proroctví o velkém požáru, který se skutečně stal. Z tohoto požáru místní obvinili Magdalénu a nechali ji zavřít do vězení, kde za krátko zemřela. Ratajští posléze zjistili, že ji křivě obvinili a na její počest postavili kapličku, ke které vysadili dvě lípy, ze kterých vyrostli dva statné stromy. I toto Magdaléna kdysi dávno předpověděla. Lípy stojí na tomto místě dodnes a jsou to stromy s nádherným habitem. Místní věří, že kdo by lípy skácel nenašel by u Boha slitování.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy:

Kostel sv. Petra a Pavla byl původně gotickou kaplí, která byla přestavěna na kostel. Ten zcela vyhořel v roce 1840 a v letech 1881 až 1884 byl podle návrhu architekta Karla Meretty zbudován nový dvouvěžatý kostel, stojící na místě, které bylo bohoslužebným místem pohanských předků ještě před příchodem Cyrila a Metoděje na Moravu. Křesťanský oltář tak navazuje na starou tradici a stojí na místě dřívějšího pohanského obětiště. (<https://www.rataje.cz/>)

Obrázek 23 - znak Ratají, (Oficiální stránky obce Rataje, 2024)

5.3.16 Obec Věžky

První písemná zmínka o této obci se vztahuje k roku 1348. Název této obce je podle věží tehdejší tvrze, jejímž prvním majitelem byl Jenčík z Věžek. K obci patří také místní část Vlčí Doly, která získala svůj název podle četných jam a dolů, v nichž se při příchodu Slovanů zdržovali vlci. Obec Věžky se nachází ve Zlínském kraji, v okrese Kroměříž, 11 km západně od Kroměříže. Žije zde 414 obyvatel.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy:

- Zahrada Věžky, jedná se o zahrádkářskou výstavu, kterou začal pořádat zahrádkářský svaz od roku 1976, pod názvem Flória Věžky. Od roku 2012 pořádá tuto výstavu pod novým názvem Zahrada Věžky sama obec. Výstava je situována do místního parku, kde je možné vidět rozmanitý sortiment rostlin a dřevin, zahradní techniku, zahrádkářské potřeby a chemii k ochraně rostlin.
- Platan javorolistý, který je krásnou dominantou parku ve Věžkách. Jedná se o 28 metrů vysoký strom, jehož obvod kmene je 6 metrů. Tento památný strom je přes 280 let starý.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy:

- Leteckou bitvu nad zdejší krajem připomíná novodobý kamenný pomníček stojící u cesty, asi kilometr Věžkami směrem na Zlobice. Tento pomníček připomíná událost, která se v tomto prostoru odehrála necelý rok před koncem druhé světové války.
- Kostel sv. Alžběty nahradil kapli, která stávala na zdejší návsi. Tento kostel byl postaven v roce 1904, ale napodobuje starší stavební slohy. Kostel nechal postavit Gustav Redlich, tehdejší majitel panství. Pod kostelem se nachází rodinná hrobka rodiny Redlichů.
- Zámek, který v místech zaniklé tvrze postavil rod Vajajů v polovině 18. století v barokním stylu. Později zámek vlastnil rod Weissenburků, kteří původní barokní stavbu nechali předělat. ([https://www.obecvezky.cz/.](https://www.obecvezky.cz/))

Obrázek 24 - znak Věžek, (Oficiální stránky obce Věžky, 2024)

5.3.17 Obec Lutopecny

První písemný záznam o této obci je z roku 1274. Původně byla obec rozdělena na dvě části, Dolní a Horní, kdy každá měla svůj majetek a svého rychtáře. V roce 1643, v době třicetileté války, byly Lutopecny, vydrancovány, vypáleny a pobořeny. Součástí Lutopecen je i obec Měrůtky, o níž je první písemný záznam z roku 1358. Již v 18. století začala hlavní spolupráce mezi oběma obcemi. V roce 1788 se představitelé obou obcí dohodli na zřízení školy v Lutopecnách, kdy se v zimních měsících vyučovalo v různých staveních. Místní škola byla zřízena až v roce 1848, měla jednu třídu a dvě malé světničky pro učitele. V roce 1883 byla postavena nová budova školy v podobě, jak ji známe podnes. V roce 1960 došlo ke sloučení obou obcí s názvem Lutopecny. Obec Lutopecny se nachází v okrese Kroměříž ve Zlínském kraji, západně od města Kroměříže. Žije zde 597 obyvatel.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy:

- Věžecký potok, který se nachází nedaleko od obce Lutopecny poskytuje možnost aktivit se zaměřením na určování rostlin a pozorování živočichů tekoucích vod.
- Rybník v Měrůtkách, byl založen ve 13. století, první zmínka o něm pochází z roku 1358. V roce 1408 byly v těchto místech už dva rybníky a v roce 1800 bylo v obci pět rybníků, Vrchní rybník, Prostřední rybník, Zadní rybník, Kmínský rybník a Mlýnský rybník. Postupně rybníky zanikly, zůstal jediný. Dnes se však do Měrůtek začínají pomalu vracet i ostatní.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy:

- V Lutopecnách se nachází zvonice, na níž je zavěšen zvon zvaný Zvon míru, který se pravidelně rozeznívá ve výročí dne konce první světové války.
- Kříž u silnice do Měrůtek, který byl 3. 5. 1958 zapsán na seznam památek Národního památkového ústavu.
- Kaple v Měrůtkách.
- Památník obětem světových válek, který se nachází v obou obcích.

(<https://www.lutopecny.cz/>)

Obrázek 25 - znak Lutopecen, (Oficiální stránky obce Lutopecny, 2024)

5.3.18 Obec Bezměrov

Obec Bezměrov leží na pravém břehu řeky Hané. Jejím zakladatelem byl Bezmír. Tato obec se počítá mezi jednu z nejstarších osad na Hané. Na jejím místě byly nalezeny rozmanité archeologické nálezy z různých období. První zmínka o Bezměrově pochází z roku 1078. V roce 1575 byla s Bezměrovem sloučena i osada Hradisko až do roku 1698. V době třicetileté války, v roce 1643 byl bezměrovský dvůr vyloupen, dobytek odvezen a budova zapálena. Spolu se dvorem lehla popelem i většina domů ve vsi. V roce 1742 vypálilo pruské vojsko téměř celý Bezměrov. Obec Bezměrov se nachází v okrese Kroměříž ve Zlínském kraji, 5,5 km od města Kroměříže. Žije zde 535 obyvatel.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy:

- Rybník, který se nachází uprostřed obce. Je zde možné využít aktivity k zaměřené na určování rostlin a pozorování živočichů stojatých vod.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy:

- Zvonice v Bezměrově patří k významným historickým památkám obce, je zasvěcená sv. Janu Nepomuckému. První zmínka o této zvonici se váže k roku 1830. V roce 1868 byla původní zvonice přestavěna a svou podobu si zachovala podnes. V roce 2017 proběhla rekonstrukce. Ve zvonici je zavěšen zvon sv. Jana z roku 1919.
- Černý kříž stojí v Bezměrově několik století. Nachází se na výjezdu z Bezměrova, směrem na Kojetín. V roce 1855 ho nechal vybudovat místní občan Josef Řezníček. Patří mezi sakrální stavby, které nechali vystavit hluboce věřící občané těchto obcí.
- Další místní památkou je pomník Svobody věnovaný obětem první světové války. Autorem tohoto pomníku byl sochař Rudolf Chadim a slavnostně byl odhalen v roce 1922.

(<https://www.bezmerov.cz/zivot-v-obci.>)

Obrázek 26 - znak Bezměrova, (Oficiální stránky obce Bezměrov, 2024)

5.3.19 Obec Vrbka

Obec Vrbka se nachází v severovýchodní části Chřibů, na pomezí Hané a Slovácka. Název obec získala podle hojně zastoupeného stromu v této lokalitě, kterým byla vrba. Život zdejších obyvatel byl v minulosti spojen s kácením a mýcením okolních mohutných lesů. Nejstarší písemná zmínka o Vrbce je z roku 1422, v soupisu majetku buchlovského panství, v zástavní listině krále Zikmunda. Během let 1422 až 1848 Vrbka často měnila majitele, sloužila jako zástavní majetek. Obec Vrbka se nachází v okrese Kroměříž ve Zlínském kraji. Žije zde 194 obyvatel.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy:

- Naučná stezka s názvem Po sakrálních památkách obce Vrbka, má dva okruhy. Jeden je dlouhý 4,2 km a druhý 8,7 km. Stezka zahrnuje celkem 11 zastavení u památných křížů a svatých obrázků, dále podává informace o místní flóře a fauně a součástí stezky jsou také vyhlídková místa na okolní výběžky Chřibů nebo vzdálených Hostýnských vrchů.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy:

- Venkovské muzeum Aloise Otýpky, které se nachází v budově bývalé školy. Muzeum založil a exponáty do něj shromáždil Alois Otýpka. Většina těchto exponátů pochází z jeho soukromé sbírky a ze zapůjčených věcí místních občanů. Expozice představuje staré hospodářské a řemeslné nářadí, dokumenty, fotografie a předměty vztahující se k historii obce, zejména ke stylu života místních občanů.
- Kříž U lip je nejstarším ze sedmi křížů, které se v obci nachází, který byl zhotoven v roce 1820, stojí v horní části obce, u hlavní silnice na křižovatce Kroměříž – Kvasice. Kolem tohoto kříže byly vysázeny čtyři lípy, které po dlouhou dobu tvořily dominantu obce. Postupně se tyto stromy vykácely. Poslední z lip byla pokácena v roce 2001. Stáří lip bylo odhadnuto na 300 až 350 let. V roce 1996 byly vysázeny nové lípy. V povědomí místních občanů přetrvává názor, že pod pahrbkem s lípami a křížem byli pohřbeni lidé, kteří zemřeli při epidemii moru. Toto místo se historicky váže do období třicetileté války.
- Mohylové pohřebiště v Tabarkách je nejstarší památkou vrbeckého území z 9. a 10. století n. l. Na území Vrbky byly v roce 1924 objeveny archeologické nálezy z období 9.

a 10. století n. l. které obsahovaly drobné nálezy kostí a nářadí. V roce 1995 byla nalezena sekera bradatice, která byla z doby Velkomoravské říše. Tato sekera byla posledním nálezem na tomto území.

[\(https://www.obec-vrbka.cz/\)](https://www.obec-vrbka.cz/)

Obrázek 27 - znak Vršky, (Oficiální stránky obce Vrška, 2024)

5.3.20 Obec Skaštice

Nejstarší písemná zpráva o této obci pochází z roku 1267. Obec se nachází v rovině Hornomoravského úvalu. Obec má i historicky zemědělský charakter, kdy se zde hodně pěstovalo hlavně obilí. Obec Skaštice leží asi 5 km severně od Kroměříže. K obci patří také část Horní zahrady. Žije zde 390 obyvatel.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy:

- Naučná stezka a cyklostezka.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy:

- Kostel sv. Floriána, který byl původně kaplí vystavenou v 1856, která kapacitně nestačila, a tak byla roku 1873 přestavěna na kostel. V roce 1943, za války, byly na válečné účely z věže odebrány dva zvony, z nichž se žádný zpět nevrátil a nebyla za ně poskytnuta ani žádná náhrada. Nový zvon byl pořízen až v roce 1977 z darů, vážil 230 kilo a byl pojmenován Maria. K němu byl v roce 1992 pořízen menší zvon, který vážil 115 kilo a byl pojmenován Václav. Tento zvon byl rovněž pořízen z darů věřících. V kostele se nachází ještě jeden zvon, umíráček, zvaný Jan Nepomucký, který pochází z roku 1728, ten však není zavěšen. (<https://www.skastice.cz/>)

Obrázek 28 - znak Skaštic, (Oficiální stránky obce Skaštice, 2024)

5.3.21 Obec Kyselovice

Tato obec byla osídlena už ve starší době kamenné. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1078. Jedná se o první písemnou zmínku o nějaké obci nacházející se na Kroměřížsku. Toho roku kněžna Ofka se svým manželem Otou založili benediktinský klášter sv. Štěpána v Olomouci a tuto ves společně s dalšími osadami mu darovali. V roce 1723 přešla obec do vlastnictví šternberského augustiniánského kláštera. Obec Kyselovice leží na okraji severní části Kroměřížska v Hornomoravském úvalu řeky Moravy, 14 km severně od Kroměříže. Žije zde 494 obyvatel.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy:

- Naučná stezka a cyklostezka.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy:

- Kostel svatých Andělů strážných je novogotický kostel postavený v letech 1904 až 1906. Tento kostel disponuje 37 metrů vysokou věží, která má severojižní orientaci a stala se dominantou obce.

Barokní zámek, který v roce 1723 nechali augustiniáni v obci postavit. Od roku 1836 sloužil tento zámek jako myslivna pro kyselovský revír. Po zrušení řádu odkoupil zámek Ignác Tkaný a zámek se tak stal v roce 1900 součástí nové parní mlékárny. Později byl zámek zbourán a na jeho místě byla v roce 1947 postavena nová administrativní budova. Mlékárna v obci fungovala do roku 1996, kdy byl její provoz ukončen.

(<https://obec-kyselovice.cz/>.)

Obrázek 29 - znak Kyselovic, (Oficiální stránky obce Kyselovice, 2024)

5.3.22 Obec Žálkovice

Obec Kyselovice leží na okraji Kroměřížska v Hornomoravském úvalu řeky Moravy. Tato obec byla osídlena už ve starší době kamenné. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1078. Jedná se o první písemnou zmínku o nějaké obci nacházející se na Kroměřížsku. Toho roku kněžna Ofka se svým manželem Otou založili benediktinský klášter sv. Štěpána v Olomouci a tuto ves společně s dalšími osadami mu darovali. V roce 1723 přešla obec do vlastnictví šternberského augustiniánského kláštera. Obec Kyselovice leží na okraji severní části Kroměřížska v Hornomoravském úvalu řeky Moravy, 14 km severně od Kroměříže. Žije zde 494 obyvatel.

Možnost aktivit do hodin přírodovědy:

- Naučná stezka a cyklostezka.

Možnost aktivit do hodin vlastivědy:

- Kostel svatých Andělů strážných je novogotický kostel postavený v letech 1904 až 1906. Tento kostel disponuje 37 metrů vysokou věží, která má severojižní orientaci a stala se dominantou obce.
- Barokní zámek, který v roce 1723 nechali augustiniáni v obci postavit. Od roku 1836 sloužil tento zámek jako myslivna pro kyselovský revír. Po zrušení řádu odkoupil zámek Ignác Tkaný a zámek se tak stal v roce 1900 součástí nové parní mlékárny. Později byl zámek zbourán a na jeho místě byla v roce 1947 postavena nová administrativní budova. Mlékárna v obci fungovala do roku 1996, kdy byl její provoz ukončen.

[\(https://www.zalkovice.cz/\)](https://www.zalkovice.cz/)

Obrázek 30 - znak Žalkovic, (Oficiální stránky obce Žálkovice, 2024)

6. Námět na vlastivědně-přírodovědnou procházku spojenou s regionální výukou

V druhém segmentu autorčiny závěrečné práce je vzorově popsána, na vybrané lokalitě Koryčany, možnost realizace regionální výuky. Podle nastíněného vzoru je možné vytvářet zajímavé náměty na výuku v místním regionu na základě předložených lokalit a možností využití zajímavých míst, nacházejících se na zmíněných lokalitách v prvním segmentu závěrečné práce.

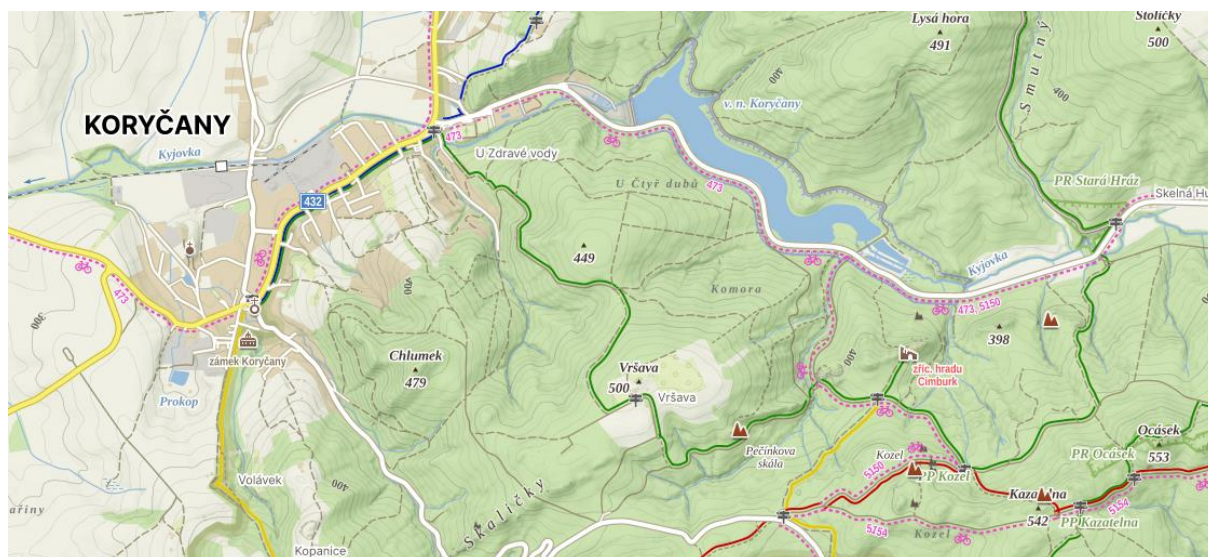
Na samém začátku každé realizace je důležité zpracovat danou přírodovědně-vlastivědnou vycházku, která začíná ve škole, kde bude probíhat úvodní aktivita. Ta bude spočívat v tom, že si žáci vyluští tajenku, která skrývá jméno jejich průvodce vycházkou. Jelikož se jedná o žáky 4. a 5. ročníku, záměrně autorka jako průvodce zvolila zajímavou osobnost, která se váže k historii dané lokality. Tuto aktivitu je možné dělat den před plánovanou vycházkou, nebo v den její realizace, před samotným odjezdem. Je to na zvážení učitele.

Každá zpracovaná přírodovědně-vlastivědná vycházka obsahuje úvodní listy, kde jsou všeobecné informace. Na první straně se nachází název obce, kde se vycházka odehrává, název akce, lokalizace, obecné informace k akci, uvedení do děje a pokyny pro učitele. Na druhé straně informace pro žáky a seznam věcí určených k vycházce. Na další straně je mapa navštívené lokality. Následuje popis jednotlivých aktivit. Další aktivity se odehrávají v terénu na místě přírodovědně-vlastivědné vycházky. Každá aktivita je podrobně popsána, má svou úvodní stranu, kde jsou vypsány pomůcky, které budou potřeba, a co je nutné k dané aktivitě ještě připravit. V přílohách naleznete zadání a řešení.

Vždy je nezbytné si dopředu projít všechny podklady k vybrané přírodovědně-vlastivědné vycházce a připravit se na možnosti, různorodých reakcí žáků. Bezpochyby bude třeba zapojit prvky dramatizace, a improvizaci. *„Zájmem učitele by měla být snaha docílit, aby děti co nejvíce poznatků o svém bydlišti získaly vlastním úsilím. Mohou vyhledávat údaje o obci na internetu, encyklopediích, mapách. Pomáhat jim mohou také záznamy kronikářů obce, regionální muzea, materiály uložené v archivu, knihovně. Nezbytná je návštěva historicky a společensky významných míst města a okolí pod vedení učitele. Regionální tematika vychází ze žákova známého, konkrétního prostředí. Vliv konkrétního prostředí, ke kterému se váže pověst, konkrétní fakta provázející děj, je výborný motivační prvek podporující zájem žáků dovědět se*

více o svém kraji. Snadněji povedeme žáky k vlastnímu hledání, nacházení souvislostí. Žáci se učí chápat dějinné události v souvislosti s vývojem minulosti, současnosti a budoucnosti, jejich každodenními poznatky a zkušenostmi. Poklady jsou do jisté míry variabilní, některé aktivity si možné upravovat na míru dané třídě, na základě znalostí třídního klimatu.“ (Bayerová, 2004).

6.1 Koryčany

Obrázek 31 - mapa Koryčan a okolí (Mapy.cz, 2024)

Název akce: Poznej Koryčany, hledej poklad

Lokalizace: Koryčany a okolí

Obecné informace k akci a uvedení do děje:

Celé dobrodružství začíná ve škole, kde žáci dostanou nejprve za úkol vyluštit tajenku (viz. příloha č. 1.). Tajenka skrývá jméno osobnosti, která bude žáky výletem provázet. Jakmile žáci vylustí tajenku a dozví se utajené jméno, obdrží dopis, ve kterém budou zmíněny informace k danému výletu. Dopis odkazuje na město Koryčany, které žáci mají poznat i na jeho okolí. Na základě dopisu se žáci vydávají na tajemnou cestu, při které musí prokázat geografickou znalost místa. Putují po krásné krajině, kde je na konci samotné cesty čeká ukrytý poklad, který najdou na základě splněných úkolů, za které budou dostávat indicie, které jim pomohou najít místo, kde se ukrývá poklad.

Pokyny pro učitele:

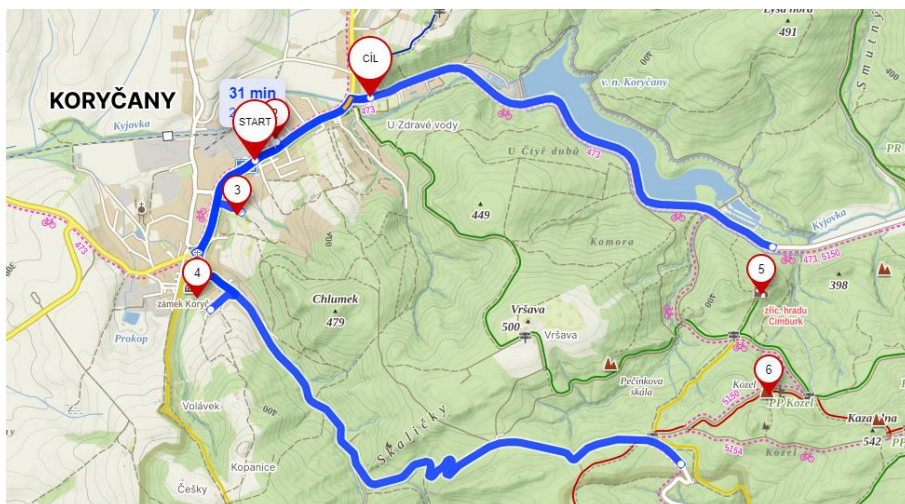
- s předstihem domluvte dopravu
- prostudujte všechny aktivity a dle pokynů si je připravte
- dbejte na to, abyste měli vše přehledně připravené
- pokud budete pracovat ve skupinách, rozdělte žáky do skupin předem a barevně jednotlivé skupiny označte (každá skupina dostane přidělenou svou barvu a stuhy, kterými si každý ováže paži. Tím bude na první pohled patrné, kdo s kým je ve skupině)

Informace pro žáky:

- datum, čas a místo, kde se sejdete v den výletu
- putováním bude provázet osobnost, jejíž jméno je ukryto v tajence
- pojedeme autobusem z autobusového nádraží v 8:00, přímím spojem, cesta trvá 45 minut.
- výlet bude trvat cca 5 hodin
- s sebou: batoh, psací potřeby, pláštěnky pro případ nepříznivého počasí, vhodnou obuv a oblečení pro několika hodinovou chůzi v lese, svačinu a nápoj, kartičku zdravotní pojišťovny a drobný finanční obnos

Učitel si s sebou vezme (každý učitel si upraví podle sebe):

- lékárnička
- seznam kontaktních údajů na rodiče dětí
- informace o lécích, které děti užívají pro případ, že by některé z dětí potřebovalo zdravotní pomoc
- připravené pracovní listy
- turistickou mapu
- fotoaparát pro dokumentaci výletu
- mobilní telefon
- přenosný mikroskop (pro případ, že bude zařazena aktivita vztahující se k přírodovědě, pozorování živých organismů)

Obrázek 32 - mapa plánované trasy, (Mapy.cz, 2024)

Aktivity k nalezení jednotlivých indicií

Jednotlivé indicie, které povedou k nalezení místa, na kterém se ukrývá poklad budou žákům poskytnuty na základě splněných úkolů, na jednotlivých stanovištích, ke kterým je přivede významná osobnost (její jméno vyluští v tajence), která je bude v dopise provázet celou akcí. Indicií bude celkem pět a bude se z nich skládat název hledaného místa. Trasa, na níž budou žáci nacházet jednotlivé indicie, je koncipována tak, aby hravou formou poznali zajímavá místa v lokalitě Koryčany.

Aktivita I

Tato aktivita je zaměřena na poznávání a určování stavebních slohů ve středověku a novověku. Jedná se o románský sloh, gotický sloh, renesanční sloh a baroko.

Žáci dostanou pracovní list, na němž budou přiřazovat k fotografiím jednotlivá období. Za správně vypracovaný pracovní list získávají první indicii (písmeno C, viz. příloha 5).

Obrázek 33 - Thonetova vila, (Stavbaweb.cz., 2024)

Aktivita II

Aktivita je zaměřena na prohlídku židovského hřbitova, kde žáci budou hledat mezi 230 náhrobků náhrobní kámen s nejstarším čitelným záznamem z roku 1674. U tohoto kamene nachází žáci druhou indicii (písmeno I).

Obrázek 34 - Židovský hřbitov v Koryčanech, (Turistika.cz, 2024)

Aktivita III

Aktivita je zaměřena na poznávání dřevin podle zadaných parametrů. K zámku Koryčany, který žáci navštíví, patří i rozlehlá zahrada a anglický park. Mezi vzácné dřeviny, které se v parku nachází patří některé vzácné druhy jedlí, smrky a zeravy. K listnatým stromům, které jsou dominantou zahrady patří například buk červenolistý, který budou žáci muset najít, neboť u něj budou schovány další indicie (písmena M a B).

- jsem opadavý strom
- dorůstám do výšky 40 metrů
- mám listy krásně zbarveny do červena
- bývám vysazován většinou samostatně
- mým plodem jsou bukvice

Obrázek 35 - zámek Koryčany, (Oficiální stránky Zámeckého parku Koryčany. 2024)

Aktivita IV

V této aktivitě budou žáci hledat rostliny nacházející se v dané lokalitě a určovat jejich názvy pomocí aplikace PlantNet. K dispozici budou mít mobilní telefony s nastavenou aplikací. Mohou si v rámci přechodu k jednotlivým stanovištím sami najít, které rostliny si určí. Podmínkou ke splnění úkolu a získání další indicie (písmeno U) je, aby nalezených rostlin bylo deset. Pokračující aktivitou může být tvorba herbáře v následujících hodinách ve škole.

Obrázek 36 - skalní útvar Kozel, (Regionkroměřížsko.cz. 2024)

Aktivita V

Poslední aktivitou, která povede k získání indicí (písmen R a K) je píseň kterou musí žáci zazpívat. Výběr je na nich, je jedno jestli si vyberou lidovou nebo umělou píseň. K tomu si v lese najdou jakékoliv přírodní materiály (klacíky, kamínky), které jim budou složit jako doprovodné nástroje a zvolenou píseň jimi doprovodí.

Obrázek 37 - studánka Mísa, (Regionkroměřížsko.cz. 2024)

Z indicií sestaví název místa, na kterém se ukrývá poklad. Po příchodu na hledané místo si společně přečtou pověst, která se k danému místu vztahuje (čtení s porozuměním) a najdou vysněný poklad.

7. Závěr

Autorčina závěrečná práce je zaměřena na regionální princip ve výuce na 1. stupni základní školy. Regionální prvky jsou popsány rovněž v RVP ZV, který je hlavním kurikulárním dokumentem, se kterým se pracuje v českém školství. Závěrečná práce je rozdělena na dvě části: teoretickou a praktickou. Teoretická část se zabývá seznámením s pojmem region, regionální princip ve výuce, regionální učebnice, učební úloha a charakteristikou města Koryčany. Teoretická část je rozdělena do dvou samostatných kapitol. První kapitola popisuje definici regionu a regionální princip, jejich začlenění do výuky. V této kapitole rovněž najdeme vymezení definice pojmu učební úloha. V druhé kapitole jsou shromážděny informace a zajímavosti týkající se města Koryčany. Tato část je určena hlavně pedagogům k objasnění pojmů a také k čerpání informací o městě.

Praktická část závěrečné práce je rozdělena do dvou částí. V první jsou představeny obce a města s ORP Kroměříž, v rámci kterých, je možné realizovat přírodovědně-vlastivědné vycházky, zaměřené na regionální výuku. Druhá část se zaměřuje na tvorbu vlastního výukového materiálu a samotnou realizaci. S ohledem na vlastní empirické poznání a výstupy z konzultací s učiteli přírodovědy a vlastivědy se autorka nakonec rozhodla, že obsahem vlastního výukového materiálu bude zpracování jedné přírodovědně-vlastivědné vycházky, která je rozdělena do dvou částí. První je úvodní aktivita, odehrávající se ve škole, která prostřednictvím významné osobnosti, jejíž jméno je ukryto v tajence, kterou budou muset vyluštit, uvede žáky do děje a představí jim lokalitu, kterou v rámci regionální výuky navštíví. Druhou částí je samotná realizace přírodovědně-vlastivědné vycházky ve vybrané lokalitě, kde žáci plní řadu úkolů, které jim přinesou hlubší porozumění a prožitek skrze konkrétní příklady a zkušenosti z jejich bezprostředního okolí.

V této závěrečné práci autorka shromáždila materiál týkající se nejen teorie o regionálním principu ve výuce, ale také o městě Koryčany. Tento materiál je tedy inspirací pro pedagogy nejen v podobě vypracované přírodovědně-vlastivědné vycházky, ale také v podobě samotných informací, na kterých mohou založit další učební úlohy ve své výuce. Informace jsou čerpány z literatury a internetových zdrojů, které mohou dále sloužit k prohloubení učiva.

Závěrečná práce autorce poskytla možnost rozšířit si znalosti v oblasti regionálního principu ve výuce a taktéž získat mnoho nových informací o regionu, kde žijí její žáci. Všechny nové

poznatky, které autorka shromáždila při realizaci této závěrečné práce mohou sloužit jako výukový materiál nejen pro ni, ale i všem pedagogům Základní školy Komenského Kroměříž.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

BAYEROVÁ, D., 2004. *Vlastivědné vycházky na 1. stupni ZŠ*. DP. Brno.

ČEKAL, J. (2011): Výuka tématu Místní region na 2. stupni ZŠ, <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/13039/VYUKA-TEMATU-MISTNI-REGION-NA-2-STUPNIZS.html/> (3.1.2019)

FRÝZOVÁ, I. (2018): Regionální princip ve výuce v praxi 1. stupně základní školy. <https://www.ped.muni.cz/komensky/do-vyuky/255-regionalni-princip-ve-vyuce-v-praxi-1-stupne-zakladni-skoly> (30.12.2019)

CHYBOVÁ, Helena. *Kroměříž zmizelá a znovu objevená, aneb, Historie ukrytá pod dlažbou města*. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska, 2009. ISBN 978-80-85945-52-2.

CHROMÝ (2009): Region a regionalismus. *Geografické rozhledy*, 19, č. 1, s. 2 – 5.

JANIŠ, Kamil a ONDŘEJOVÁ, Edita. *Slovník pojmů z obecné didaktiky*. Opava: Slezská univerzita, Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Ústav pedagogických a psychologických věd, 2006. ISBN 80-7248-352-8.

KALHOUS, Zdeněk. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-x.

KRATOCHVÍLOVÁ, J., 2006. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: Pdf MU, Lipka.

KÜHNLOVÁ, H. (1994): Mezinárodní charta geografického vzdělávání. *Geografické rozhledy* 3, č. 5., s. 137–138.

KÜHNLOVÁ, H. (1998): Zeměpis místního regionu-příroda, kultura a životní prostředí. *Geografické rozhledy*, 7, č. 4, s. 116-119.

NOVOTNÁ, M., 2004–2005. Využití GIS pro výuku místního regionu. *Geografické rozhledy* 14, č. 5. Praha: NČGS, s. 122–123.

PAASI, A. (1986): The institutionalization of regions: a theoretical framework for understanding the emergence of regions and the constitution of regional identity. *Fennia*, 164, č. 1, s. 105–146.

PETTY, G. (2006): *Moderní vyučování*. 4. vydání. Portál, Praha, 380 s.

PRŮCHA, J. (2005). *Moderní pedagogika*. Portál, Praha, 481 s.

SVOBODOVÁ, H., MÍSAŘOVÁ, D., DURNA, R., ČEŠKOVÁ, T., HOFMANN, E., 2019. *Koncepce terénní výuky pro základní školy*. Masarykova univerzita, Brno.

ŠARADÍNOVÁ, Martina. *Příběhy našich kronik*. [Zdounky]: MAS Hřibčcí hory, 2015. ISBN 978-80-905983-0-0.

VAVRDOVÁ, A., 2009. *Didaktika vlastivědy*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

ZOUHAROVÁ, Dagmar. *Regionální učebnice: metodika tvorby regionální učebnice jako výchovně-vzdělávacího prostředku regionální výuky*. Brno: Lipka-školské zařízení pro environmentální vzdělávání

MŠMT ČR. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Online. 2023. Dostupné z: https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2023/07/RVP_ZV_2023_zmeny.pdf. [cit. 2024-06-08].

REGION KROMĚŘÍŽSKO. *Panská sídla hřiběcích hor*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.region-kromerizsko.cz/>. [cit. 2024-06-08].

ŠVP ZV. *ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM pro základní vzdělávání*. Online. 2021. Dostupné z: <https://zskomenskeho.cz/wp-content/uploads/SVP-ZV-2021.pdf>. [cit. 2024-06-08].

MĚSTO HULÍN. *Oficiální stránky města Hulín*. Online. Dostupné z: <https://www.hulin.cz/>. [cit. 2024-06-08].

MĚSTO CHROPYNĚ. *Oficiální stránky města Chropyně*. Online. Dostupné z: <https://www.muchropyne.cz/>. [cit. 2024-06-08].

MĚSTO KORYČANY. *Oficiální stránky města Koryčany*. Online. Dostupné z: <https://www.korycany.cz/>. [cit. 2024-06-08].

MĚSTO KROMĚŘÍŽ. *Oficiální stránky města Kroměříž*. Online. Dostupné z: <https://www.mesto-kromeriz.cz/>. [cit. 2024-06-08].

MĚSTO MORKOVICE-SLÍŽANY. *Oficiální stránky města Morkovice-Slížany*. Online. Dostupné z: <https://www.morkovice-slizany.cz/>. [cit. 2024-06-08].

MĚSTYS LITENČICE. *Oficiální stránky městyse Litenčice*. Online. Dostupné z: <https://www.litencice.com/>. [cit. 2024-06-08].

OBEC BAŘICE-VELKÉ TĚŠANY. *Oficiální stránky obce Bařice-Velké Těšany*. Online. Dostupné z: <https://www.barice-velketesany.cz/>. [cit. 2024-06-08].

OBEC BEZMĚROV. *Oficiální stránky obce Bězměřov*. Online. Dostupné z: <https://www.bezmerov.cz/zivot-v-obci>. [cit. 2024-06-08].

OBEC KOSTELANY. *Oficiální stránky obce Kostelany*. Online. Dostupné z: <https://www.obeckostelany.cz>. [cit. 2024-06-08].

OBEC KVASICE. *Oficiální stránky obce Kvasice*. Online. Dostupné z: <https://www.kvasice.cz/>. [cit. 2024-06-08].

OBEC KYSELOVICE. *Oficiální stránky obce Kyselovice*. Online. Dostupné z: <https://obec-kyselovice.cz/>. [cit. 2024-06-08].

OBEC LUBNÁ. *Oficiální stránky obce Lubná*. Online. Dostupné z: <https://obeclubna.cz/>. [cit. 2024-06-08].

OBEC LUTOPECNY. *Oficiální stránky obce Lutopecny*. Online. Dostupné z: <https://www.lutopecny.cz/>. [cit. 2024-06-08].

OBEC NOVÁ DĚDINA. *Oficiální stránky obce Nová Dědina*. Online. Dostupné z: <https://www.novadedina.cz/>. [cit. 2024-06-08].

OBEC PAČLAVICE. *Oficiální stránky obce Pačlavice*. Online. Dostupné z: <https://www.obecpaclavice.cz/>. [cit. 2024-06-08].

OBEC POČENICE-TETĚTICE. *Oficiální stránky obce Počenice-Tetětice*. Online. Dostupné z: <https://www.pocenice.cz/>. [cit. 2024-06-08].

OBEC RATAJE. *Oficiální stránky obce Rataje*. Online. Dostupné z: <https://www.rataje.cz/>. [cit. 2024-06-08].

OBEC ROŠTÍN. *Oficiální stránky obce Roštín*. Online. Dostupné z: <https://www.rostin.cz/>. [cit. 2024-06-08].

OBEC SKAŠTICE. *Oficiální stránky obce Skaštice*. Online. Dostupné z: <https://www.skastice.cz/>. [cit. 2024-06-08]

OBEC SOBĚSUKY. *Oficiální stránky obce Soběsuky*. Online. Dostupné z: <https://www.sobesukykm.cz/>. [cit. 2024-06-08].

OBEC STŘÍLKY. *Oficiální stránky obce Střílky*. Online. Dostupné z: <https://www.obecstrilky.cz/>. [cit. 2024-06-08].

OBEC STŘÍŽOVICE. *Oficiální stránky obce Střížovice*. Online. Dostupné z: <https://www.strizovice.cz/>. [cit. 2024-06-08].

OBEC TROUBKY-ZDISLAVICE. *Oficiální stránky obce Troubky-Zdislavice*. Online. Dostupné z: <https://www.troubky-zdislavice.cz/>. [cit. 2024-06-08].

OBEC VĚŽKY. *Oficiální stránky obce Věžky*. Online. Dostupné z: <https://www.obecvezky.cz/>. [cit. 2024-06-08].

OBEC VRBKA. *Oficiální stránky obce Vrbka*. Online. Dostupné z: <https://www.obec-vrbka.cz/>. [cit. 2024-06-08].

OBEC ZBOROVICE. *Oficiální stránky obce Zborovice*. Online. Dostupné z: <https://www.obeczborovice.cz/>. [cit. 2024-06-08].

OBEC ZDOUNKY. *Oficiální stránky obce Zdounky*. Online. Dostupné z: <https://www.zdounky.cz/>. [cit. 2024-06-08].

OBEC ŽALKOVICE. *Oficiální stránky obce Žalkovice*. Online. Dostupné z: <https://www.zalkovice.cz/>. [cit. 2024-06-08].

STAVBA WEB. *Thonetova vila v Koryčanech*. Online. Dostupné z: [Thonetova vila v Koryčanech – StavbaWeb](#) [cit. 2024-06-13].

TURISTIKA.CZ. *Židovský hřbitov v Koryčanech*. Online. Dostupné z: <https://www.turistika.cz/vylety/korycany-zidovsky-hrbitov/detail..> [cit. 2024-06-13].

ZÁMECKÝ PARK KORYČANY. *Zámek Koryčany*. Online. Dostupné z: <http://www.zameckyparkkorycany.cz/cs/fotogalerie>. [cit. 2024-06-13].

PŘÍLOHY

Příloha 1 - křížovka

1.	Č	Á	S	T	I	C	E			
			2.	H	R	A	D			
		3.	K	O	S	T	E	L		
	4.	S	Y	N	O	N	Y	M	U	M
		5.	M	E	T	O	D	Ě	J	
6.	S	O	U	Č	E	T				

1.									
			2.						
		3.							
	4.								
		5.							
6.									

1. Neohebný slovní druh, který uvozuje samostatné věty.
2. Neživotný vzor podstatných jmen rodu mužského.
3. Církevní stavba.
4. Slova se stejným významem.
5. Muž, se kterým přišel Cyril na Velkou Moravu.
6. Výsledek u sčítání.

Bílá paní z Cimburka varuje poddané před nebezpečím

Nedaleko Koryčan je zřícenina hradu Cimburk, který byl sídlem pánů tohoto kraje. Nejprve vlastnil Cimburk Bernard zvaný z Cimburka, který ho v roce 1320 postavil. Po jeho smrti přešel hrad na jeho vnuka Ctibora Tovačovského, ten držel hrad sedm let a poté ho prodal i s městečkem Koryčany markraběti moravskému Janu Jindřichovi, synu Jana Lucemburského. Po jeho smrti vlastnil hrad Cimburk jeho syn Jošt, který musel z finančních důvodů hrad prodat Čeňkovi z Drahotuš. Po Čeňkovi z Drahotuš vlastnil Cimburk Vok mladší z Holštejna, bylo to v době husitských válek, kterých se tento majitel hojně účastnil. Zemřel týden před bitvou na Vítkově, a právě z těchto dob se traduje pověst o Bílé paní.

Brzy po výstavbě hradu zemřela po těžké nemoci paní, kterou pro její dobrotu milovali nejen přátelé, ale i všichni poddaní. Na smrtelném loži prosila svého manžela, aby svůj lid i nadále opatroval. Po její smrti však nastaly zlé časy. Zarmoucený choť truchlil ve svých komnatách a o nic se nestaral. Toho zneužili úředníci a drábi a začali se mstít lidem za všechny stížnosti, se kterými za hradní paní chodili. Poddaným se zle vedlo a tuze po své paní plakali, ale tím ji neoživili. Když už to nebylo únosné odhodlali se tři muži zajít za svým pánem, aby mu připomněli, jaký slib dal své umírající ženě. Byli však chyceni a museli předstoupit před vrchního, kterého jejich záměr velmi rozeznil. Muže uvrhl do vězení a sám je pak večer týral, včetně starce, který byl mezi muži. Starý muž týrání zaplatil životem, než však vydechl, prosil hradní paní, aby se na trápení svých poddaných přišla podívat a potrestala utiskovatele. Jeho prosba byla vyslyšena. Druhého dne se po setmění na chodbě ozývaly tiché kroky a před vrchním se zjevila vysoká bílá postava s přísným pohledem a hrozivě vztaženou rukou. Vrchní chtěl utéct, ale zdřevěněly mu nohy strachem. „Za to, že jsi týral mé nevinné poddané, a tak krutým způsobem zneuctil šediny starce, buď proklet a neměj nikdy pokoje“, řekla Bílá paní a zmizela. Vrchní pobíhal po hradě jako šílený, strachem a vysílením upadl do bezvědomí. O příhodě se dozvěděl pán hradu. Byl si vědom toho, že slib, který dal své ženě nedodržel. Večer se znovu ozvaly tiché kroky a když pán vyšel na chodbu, stála před ním bílá postava

a smutně se dívala. „Slíbil jsi mi, že budeš chránit mé poddané, pro něž jsem žila. Zatím jsi mne zklamal“, řekla. Pán před ní padl na kolena a prosil o odpuštění. Paní ho políbila na čelo a tiše odešla. Toho večera ukončil svůj život prokletý vrchní. Od té doby zavládly na Cimburku jiné časy. Poddaní se měli zase dobře, jako v dobách, kdy žila hradní paní. Časem na Bílou paní zapomněli, ale ona i přesto dohlížela na ně i hrad. Po nějaké době se zjevila před jedním sloužícím, aby mu řekla, že hrad obklíčí nepřítel, ale že se nemusí bát, že bude stát při svém lidu. Všichni se zážitku sloužícího smáli, ale hradní pán zahájil přípravy na boj s nepřáteli. Bílá paní znovu přišla, aby si vykonanou práci prohlédla a varovala, že nepřítel přijede k hradu ještě dnes v noci. Nepřátelské vojsko dorazilo k hradu ještě před svítáním. Nezvaného protivníka se podařilo zneškodnit. Jeden ze zraněných spadl do příkopu, kde ho útočníci zajali. Zajímalo je, jak je možné, že tak malé vojsko dokáže tak dobře hrad bránit. Strážce prozradil, že při nich stojí Bílá paní a dodává jim odvalu. Když to velitel uslyšel, zajatce propustil a s vojskem odtáhl pryč. Každý pak Bílou paní chválil a mluvil o ní s úctou. Od té doby se ukázala jen tehdy, když hrozilo nějaké nebezpečí, aby svůj lid varovala, a tím jej ochránila (Šaradínová, 2015).

Milí žáci,

jelikož jste správně vyluštili moje jméno a paní učitelka vás seznámila s mým životem, dovoluji vám, abych vás pozval na poznávací výlet do města Koryčany, ve kterém jsem v roce 1856 založil továrnu na ohýbaný nábytek. Po příjezdu do Koryčan navštívíte nejprve Thonetovu vilu, což je dům mého dědice v roce 1904 podle návrhu významných vídeňských architektů Ferdinanda Fellnera a Hermanna Helmera. Tato vila byla postavena tak, aby z ní bylo vidět na továrnu, kde vznikla židle zvaná „thonetovka“. Tato vila se stala v březnu roku 2023 kulturní památkou. Prozatím vnitřní prostory vily nejsou veřejnosti zpřístupněny. U stromu před vilou jsem vám zanechal úkol, po jehož splnění se dozvíte první indicie z několika následných, které povedou k nalezení pokladu. Další zastávkou bude židovský hřbitov, který byl založen v 1. polovině 17. století, na jehož ploše 3733 m² se nachází 230 náhrobních kamenů s nejstarším čitelným z roku 1674, u něhož bude schována druhá indicie. Z židovského hřbitova se přesunete jihovýchodním směrem k zámku, který nese stejné jméno, jako město, jež jste navštívili. Zámek Koryčany je barokní zámek, který byl na přelomu 17. a 18. století přebudován z původní tvrze. Tento zámek má tři křídla a terasu s balustrádou a je obklopen okrasnou zahradou a anglickým parkem se vzácnými dřevinami. Tento zámek sloužil jako panské sídlo pro různé šlechtické rody. Zámek Koryčany je zajímavou kulturní památkou. Vaším dalším úkolem bude najít

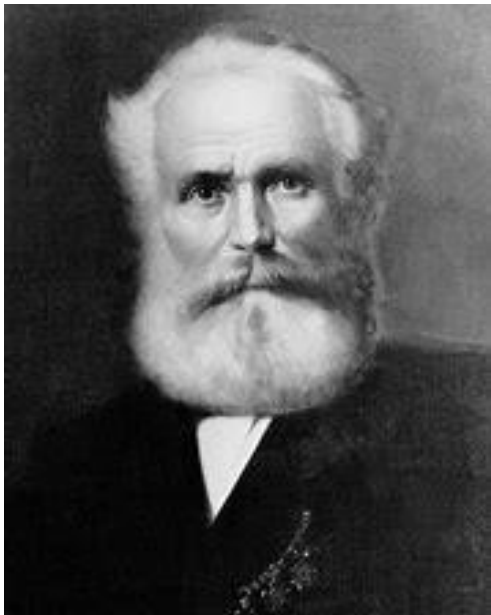
v pořadí třetí indicii k hledanému místu. Potom se vydejte autobusem na parkoviště U Křížku, odkud se vydáte po červené stezce na Čertovy kameny. K tomuto místu se váže místní pověst, která praví o Cyrilovi a Metodějovi, kteří stavěli na hoře sv. Klimenta kostel a v tu dobu vyšli z pekla čerti, aby jim v dokončení tohoto svatého díla zabránili. Každý z čertů nesl obrovský kámen. Když se čerti blížili k Hoře, tak je svatý Metoděj zažehnal. V tu chvíli čerti upustili svůj kámen na zem, na místě, kde se právě nacházeli. Tyto kameny jsou zde dodnes. Ten největší kámen má tvar kozla, podle toho také dostal své jméno. U něj bude schována další nápověda k hledanému místu s pokladem, kterou získáte po splnění úkolu. Poté se vydáte východním směrem. Nedaleko skalního útvaru Kozel najdete studánku s dobrou pitnou vodou, která se nazývá U Mísy, protože její sběrač vody je vybudován ve tvaru mísy. Také k tomuto místu se váže legenda, podle které zde pramen vody kdysi proudil tak silně, až se zde vytvořila velká mísa. Zde na tomto místě najdete poslední indicie k objevení místa, na které je ukrytý poklad.

Jelikož předpokládám, že jste nalezené indicie správně použili a tudíž místo, kde se ukrývá poklad našli a nyní se těšíte nalezeným pokladem, nezůstává mi nic jiného, než se s vámi rozloučit a popřát vám úspěšnou cestu zpět domů

Váš Michael Thonet.

Michael Thonet

Byl to německý podnikatel, truhlář, vynálezce a nábytkový návrhář, který se narodil v roce 1796 v Boppardu. V průběhu svého života se přestěhoval na Moravu, kde právě v roce 1856 Koryčanech založil první továrnu na ohýbaný nábytek. Později výrobu přesunul do Bystřice pod Hostýnem, která je dnes známá jako hlavní město ohýbaného nábytku. Zemřel v roce 1871 ve Vídni.

RENESSANCE

GOTIKA

BAROKO

RENESSANCE